VITA

Clarissimi & doctissimi Viri,

EDWARDI BERNARDI,

S. THEOLOGIÆ DOCTORIS,

ET

ASTRONOMIÆ apud OXONIENSES

PROFESSORIS *SAVILIANI.*

Scriptore THOMA SMITHO,

S. THEOLOGIÆ DOCTORE,

ET

ECCLESIÆ ANGLICANÆ PRESBYTERO.

SUBNECTITUR

Veterum Mathematicorum, Græcorum, Latinorum, & Arabum, Synopsis.

Collectore D. E. BERNARDO.

LONDINI:

Typis *W. B.* Impensis A. & J. CHURCHILL, ad Insigne Nigri Cygni in Vico vulgò vocato Paternoster-Row. M. DCC. IV.

VITA

VENERABILIS

BEDÆ

VITA

Clarissimi & doctissimi Viri,

EDWARDI BERNARDI,

S. Theologiæ Doctoris,

et

Astronomiæ apud Oxonienses

Professoris *Saviliani.*

Edwardus Bernardus auspicatissimè in lucem editus erat Paulesperriæ, tribus a celebri oppido Toucestriâ, Tripontio Romanorum, in agro Northamptonensi, milliaribus dissitæ, secundo die Maii, anno Dominicæ Incarnationis CIↃIↃCXXXVIII. patre Josepho Bernardo, qui in isto viculo, ut puto, sacrum Parochi munus obibat, & matre Elisabethâ Lanceâ, utrisque non ignobili genere oriundis. Pater postea se familiamque suam Northamptonam, urbeculam, a quâ provincia nomen sortitur, transtulit: ibique noster, paucorum annorum puer, prima literarum rudimenta edoctus, certam lætamque

opimæ frugis maturioribus annis, ex iſtis ſeminibus bonæ indolis ac ingenii tunc feliciter emicantibus colligendæ, ſpem oſtendebat. Cum vero vix ſextum ætatis annum attigiſſet, pater violentia morbi, qui illum corripuit, ſubito ereptus eſt: quod grave & pene fatale damnum, ex immaturâ mariti morte illatum, pia ſagaxque fœmina, ſi non ex integro, ſaltem aliquâ ex parte, duplicatâ nimirum curâ, quam naturalis iſte, quo erga filiolum ferebatur, affectus acerrimè urſit auxitque, reparare magno conatu aggreſſa eſt. Illa enim conſiliis cum Amicis ſubinde communicatis, Londinum ſub Magiſtrorum, qui ſummâ juventutis optimâ methodo ac curâ inſtituendæ laude inclaruerint, diſciplinâ illum eruditendum, penè invita, jam ab ipſius conſpectu & amplexibus abſtrahenda, illius profectui in bonis litteris conſulens, miſit. Exceptus ergo in ædibus avunculi ſui, civis bonæ notæ, in Scholâ publicâ Mercatorum Sciſſorum ita nuncupata, eò quod illius patrocinium ex inſtitutione Fundatoris iſta Societas ſuſceperit, decennis anno CIↃIↃCXLVIII. admittebatur. Schola autem iſta, pariter ac Paulina, fœcundum virtutis & doctrinæ ſeminarium, inter præcipua iſtius metropoleos decora merito debet recenſeri; & maximè cedit in commodum illorum, qui domos in meditullio Urbis ſitas incolunt, quos cura ingenuæ liberorum educationis tangit, donec annis lubricæ ætatis, unde de futuræ vitæ moribus & fortuna non male quidem auſpicandum erit, innocentèr &, ſtudioſè exactis, jam adoleſcente ætate ſubducti ferula, novum vitæ inſti-

tutum

tutum, cui ex indole & genio naturæ apti & compoſiti videntur, pro varia conditione ſubeant, aut ad Academiam (quotquot nempe ex inſita mentis propenſione, aut ex deſtinatione parentum, ſeſe totos per integram vitam ſtudiis literarum ſunt daturi) altioribus ſeverioribuſque diſciplinis imbuendi amandentur. Hoc autem peculiare eſt iſtius Scholæ privilegium, ut tres aut quatuor adoleſcentes, prout res tulerint, in Alumnos Collegii S. Joannis Baptiſtæ Oxonii, quod his potiſſimum recipiendis, ſuaque munificentia fovendis, quo per omne ævum de civitate Londinenſi, cujus erat Prætor, h. e. ſummæ dignitatis Magiſtratus, de republica, de eccleſia mereretur, regnante R. Maria, fundavit vir ampliſſimus, D. Thomas Whitus, ſingulis annis eligantur. Iſthoc tempore ſcholam rexit Gulielmus Dugardus, Vir iſtâ arte nulli poſtponendus, quod ex ingenti Virorum præclariſſimorum numero, quorum animos præceptis ſuis, aſſiduâ diligentiâ, ac ſapienti inſtitutione, ad virtutem, pietatem, omnigenamque doctrinam formavit, compertiſſimum eſt: & ſub illo tres Promagiſtri, ſinguli ſuarum claſſium Præfecti. Has omnes non niſi ſeptennio emenſus eſt noſter Bernardus, utpote in ſuprema per duos treſve annos moratus, quò felicem iſtam, quam flagrantiſſimis votis ambiiſſet, ſortem, facilius & certius abſque omni repulſæ metu nanciſceretur. Nec exſpectatione ſua excidit optimus adoleſcens, aſſecutus id, quod meritis debebatur. Nam ſolenni electionis die, qui menſe Junio ineunte circa ſolſtitium æſtivum recurrit, anno CIↃIↃCLV. a Præ-

ſide illius Collegii, prævio examine habito, pro more aſſiſtentibus Scholæ Patronis & Curatoribus, ſuffragiis collectis, maxime dignus viſus eſt, qui in numerum Joannenſium cooptaretur. Hinc celeri greſſu & eadem animi exultatione, quâ alii opima prædia in hæreditatem relicta adituri ſunt, properat Oxonium, & poſt unam aut alteram ſeptimanam in cenſu *Scholarium*, uti loquuntur, Collegii ſupradicti, rite & juxta formam ſtatutorum, relatus eſt, poſt tres annos, ut illic uſu venit, in verum & perpetuum Socium adſciſcendus.

Percommodum accidit ex iſtâ longâ, quam in Scholâ traxerat, morâ, quod nemo ab artibus, quibus ætas juvenilis informari debet, paratior aut inſtructior ad Academiam acceſſerit. Linguarum enim Græcæ & Latinæ elegantias, & idiotiſmos callebat: in Claſſicis Authoribus verſatiſſimus, nec erat Ebraicè ineruditus. Stylum pro modulo ætatis accuratum ſatis, frequenti uſu & exercitatione, dum Latinè ſcriberet, ſibi formavit, carmenque concinnum benè norat pangere: (etiam ad extremam uſque ætatem epigrammatibus indulgens, lepore, ſalibus, imo & interdum aculeis pungentibus, refertis) licet poeſeos veneres blanditiaſque, quibus juvenum animi irretiuntur, toga & pileo indutus, mox repudiaverit; utilioribus Hiſtoriæ, & Philologiæ, & ſeverioribus Philoſophiæ ſtudiis quam maximè intentus. Gnarus verò, deſidiam eſſe vel optimorum ingeniorum peſtem, doteſque animi, quas aut natura inſevit, aut felix diſciplinæ cultura excitavit, luxu flacceſcere & corrumpi ſolere,

lere, hanc industriâ, illum vel licitarum voluptatum, quibus novus menti, vigiliis, assiduâ lectione, longâ, eaque, intentâ, meditatione defatigatæ, infunditur vigor, absorptæque vires moderatâ relaxatione de novo redeunt, rariori usu expugnare, quasi solenni sacramento obstrictus, Deo duce, & opitulante divina gratia, serio admodum in se suscepit: quod honestum & plane heroicum sobriæ & laboriosæ vitæ propositum ad mortem usque integrum & illibatum servavit.

Qualis vero esset Academiæ Oxonienſis status illo tempore, raptim & ὡς ἐν παρόδῳ, hic memorare oportet; neque enim pluribus opus erit; cum id ne Hospites quidem, vel rerum nostrarum paulo curiosi, nescire possint.

Doluerunt omnes boni, quibus salus & existimatio Academiæ cordi & curæ fuerint, Collegiorum Præfectos & Socios plerosque omnes, eò quod fidem sereniſſimo Regi, Carolo primo, datam ejurare noluerint, a Visitatoribus Parlamentariis vi armata ejectos, illsque, contra omne jus & fas, aut Presbyteranæ factionis Ministros, aut sectæ Independentium fautores & antesignanos suffectos; non enim aliter ecclesiam Anglicanam pessundandam esse, nisi purgatis Academiis, benè nôrant nasuti isti homunciones: sacrum patrimonium, olim Deo & Ecclesiæ sub diro anathemate consecratum, sacrilegis dudum in prædam cessisse: Ordinem Episcopalem sub impio *pietatis Evangelicæ & novæ reformationis* prætextu, quantum Schismaticorum furor efficere potuit, extinctum: novam Theologiam, re-

lictâ veteri, ex Conciliorum canonibus Patrumque ſcriptis hauſtâ, è compendiis & ſyſtematibus introductam : hæreſes ubique apud plebem, iſtiuſmodi verſutiis maximè obnoxiam, pullulâſſe, aliaſque inſulſas opiniones, veritati Chriſtianæ & veteris Eccleſiæ fidei adverſantes, palam propugnari : multos denique in utriſque Academiis hac peſte afflatos, quaſi ecſtaſin paſſos, & religioſâ inſaniâ flagrantes, de ſe magnifice ſentire, tanquam cœleſti gratia donatis, cæteros omnes, tanquam profanos, & ab illorum in ſacris conſortio arcendos, averſari : hinc ſuos conventus ſeorſim agere, Euchariſtiæ ſacramento per plures annos tam in templo B. Mariæ, quam in quorundam Collegiorum ſacellis penitus intermiſſo.

Et ſane de religione paritèr ac vera ſolidaque eruditione actum fuiſſet, niſi horum conatibus interceſſiſſent pauci generoſioris indolis & moderatioris ingenii, quibus ſupercilioſum hoc, fanaticum, tetricumque hominum genus maxime diſplicebat, & quorum potiſſimum intererat, tum ut Juvenes, illorum fidei & diſciplinæ commiſſi, ab omni impurorum dogmatum labe intacti, ad ſobrietatem ſaperent, tum ut rejectâ novâ iſtâ fraudulentâque juventutis docendæ ratione, exquiſitam rerum cognitionem in omni ſcientiarum genere acquirendi deſiderio & ſtudio uſque tenerentur. Hac ex parte, inter cæteros pariter felices, felicem prædicabo Bernardum noſtrum, qui *Tutorem*, uti appellamus, virum doctum & ſobriæ mentis, Thomam Wiatum, jam a multis annis S. Theologiæ Profeſſorem,

feſſorem, & Eccleſiæ Cathedralis Sarisberienſis Præbendarium, tunc Collegii illius Socium, auſpicato ſortitus eſt; cujus prudenti conſilio, inſtitutionibus, & præceptis repetitis, ſecundum Deum, ingentium iſtorum, quos poſtea admirandâ induſtriâ fecerit, in ſtudiis progreſſuum initia debet. Tanti eſt bonos ſapienteſque Magiſtros reperire, quibus non parum cedit in gloriam, a Diſcipulis ſuis interdum ſuperari.

Ab hiſce laudatiſſimis auſpiciis nihil, niſi grande & maximè laudandum, exſpectari poterat: neque hanc ſuorum ſpem aut exſpectationem fruſtratus eſt. Hoc enim ſtadium fauſto & recto pede ingreſſus, magnis continentibuſque greſſibus ad metam contendebat, nullo obſtaculo, ſalebris nullis ſiſtendus. Quid autem indefeſſæ induſtriæ, ſi arte, methodo, judicio adjuvetur, poteſt eſſe inauſum, inacceſſum, impervium? Jam ſeſe accinxerat noſter ad ſeriam accuratamque Scriptorum veteris Græciæ & Romæ, quos Critici hujus & ſuperioris ævi, ope codicum manu exaratorum à mendis purgatos, animadverſionibus & commentariis illuſtrarunt, lectionem: Philologiam enim & politioris literaturæ ſtudium deperibat, magnorum Virorum, quorum famam æmulatus eſt, exemplo incitatus. Sed nec anguſtis Latii & Græciæ limitibus ingenium illius erat coercendum. His enim pro tempore relictis, Palæſtinam, Syriam, Arabiam, Ægyptum, mente avidâ & ſolerti, licet muſeo affixus, peragrare libuit: quarum linguas non ſuperficie tenus, aut leviuſcule & primis quaſi labiis delibatas, maximo labore ſibi reddidit familiares.

liares. Postea verò ad studium scientiarum Mathematicarum potenti genio rapiebatur; quarum amorem magis magisque crevisse crediderim, cùm ingentem istam librorum Arabicorum ejusdem argumenti, pulcherrime & accuratâ manu descriptorum, tum in Bibliothecæ Bodleianæ, tum sui Collegii, Archivis, copiam sibi coram oculis obversari comperisset. Has ut facilius assequeretur, in disciplinam celeberrimi D. Wallisii, qui in suis ædibus privatis illum aliosque hisce mysteriis initiaverit, sese dedit, donec superatis difficultatibus, quæ tyronibus solent objici, proprio marte & ingenio, quicquid ad integram Matheseos cognitionem pertinuisset, hoc lumine superfuso, & ex Wallisiana face accensa lampade, feliciter investigaverit. Magister in artibus Aprilis XVI. anno MDCLXII. pro more Academiæ constitutus, magis magisque inclarescere cœperat, tum ob ingenium sublime, acutum, ad maxima quæque aptum, omniumque disciplinarum capax, tum ob compositos placidissimosque mores, quibus se in amorem & admirationem familiarium suorum insinuavit.

Anno M. DC. LX. VII. Procurator Academiæ eligebatur. Is autem, ut in gratiam exterorum hoc addam, non parvi honoris dignitatisque annuus magistratus est; cujus adipiscendi studio, dum Viri ingenio, virtute, & politiori literaturâ præstantes (neque enim dissimiles & hisce præclaris dotibus inornati, illo tempore, quo suffragii jus in Comitiis, hac de causâ calatis, omnibus simul competebat, sese numero Candidatorum

didatorum ingerere auſi ſunt) olim incenderentur, in varias partes ſæpenumero, prout in ejuſmodi promiſcuis electionibus uſu venire ſolet, diſceſſum erat. Inde tumultus indecores enati, acerrimæ contentiones, mutuæ exacerbationes, odia, aliaque mala, quibus publicæ ſacri iſtius ſeceſſus, muſis ſtudiorumque quieti, procul omni ſtrepitu, deſtinati, pax periclitaretur. Ad omnes verò haſce prenſationes, tot incommodis gravidas, tollendas, liteſque componendas, ſereniſſimus Rex, Carolus primus, beatæ memoriæ, pro ſapientiâ ſuâ, & mirificâ erga Academicos bonitate, conſilium & methodum ſuggerente reverendiſſimo Viro, D. Gulielmo Laudo, tunc temporis Epiſcopo Londinenſi, qui apud illum ſummâ pollebat gratiâ, Cyclum ex viginti trium annorum periodo conſtantem, in quo dignitas illa, quam bini pari poteſtate prædíti unoquoque anno aſſequuntur, omnibus Collegiis, habita Studioſorum, qui in illis aluntur, ratione & numero, ſtatis temporibus, aut rarius aut frequentius aſſignatur, A. C. CIↃIↃCXXIX. fieri ordinavit, in omne ævum duraturum. Hoc vero tempore, facultas nominandi unum è Procuratoribus, juxta iſtius tabulæ, Regiâ authoritate ſancitæ, & ſtatutorum inde pendentium normam, penes Collegii Joannenſis Præfectum & Magiſtros erat, qui junctis ſuffragiis Bernardum noſtrum ad munus iſtud egregium promoverunt; quo ſummâ cum fidei & diligentiæ laude functus eſt.

Non multo longe poſt depoſita Procuratoriæ dignitatis inſignia, viz. 9. Junii M.DC.LX.VIII. Bacca-

Baccalaureatum in ſacrâ Theologicâ capeſſivit! quo gradu & titulo, cum ſtatutis & voluntati Fundatoris ſui morem geſſiſſet, diu contentus vixit, eâque fuit modeſtia, pene inexpugnabili, ut, non niſi poſt multos annos, ad ſummos honores in iſta facultate conſequendos aſpirare vellet.

Vergente ad finem anno mediâ hyeme, viz. menſe Decembri, ſpretis ſuſque deque habitis forti animo difficilis admodum ac periculoſæ navigationis moleſtiis, ſtudiorum cauſa, Lugdunum Batavorum ſe contulit, tum ut ingentem MSS. codicum Orientalium, quos Virorum ſummorum, Joſephi Scaligeri & Levini Warneri, pietas ultimis tabellis legaverat, copiam coram inſpiceret, ſedulaque manu tractaret, tum etiam, & præcipue quidem, ut † V. VI. VII. libros *Conicarum ſectionum* Apollonii Pergæi, quorum textus Græcus planè deperditus eſt, in codice Arabico apud hæredes Viri præſtantiſſimi Jacobi Golii, qui illum cum multis aliis quantivis pretii in Oriente, omnium ferè linguarum Aſiaticarum, omniumque argumentorum diligenti inveſtigatione & maximis ſumptibus acquiſiverat, exſtantes examinaret. Ille ab iiſdem perquam benevole exceptus erat, qui pro certo edocti ex ingenuâ D. Bernardi confeſſione, hunc eſſe præcipuum itineris iſtius ſcopum, codicem illum illius arbitrio omni cum animi facilitate & promptitudine permiſêre; treſque illos libros

† Septem hi libri in linguam Arabicam converſi erant tempore Al Mamonis. Ita Gregorius Abulpharagius in Hiſtoria Dynaſtiarum, pag. 63.

deſide-

deſideratos, una cum figurarum delineationibus, accuratiſſime exſcripſit: hoc conſilio, ut cum verſione ſuâ Latinâ & commentationibus neceſſariis, tam ad reparandum grave iſtud, quod Græcis literis aut temporum edacitas aut barbaries intuliſſet, damnum, quam ad emendandos, ſi qui ex feſtinatione aut ignorantiâ Arabis Interpretis admiſſi fuerint, errores, Oxonii adverſis paginis ederentur. Sed multa, quo minus effectum daret, quod magno animo concepiſſet, interceſſêre. An hoc D. Chriſtiano Ravio ſuboluerit necne, planè incertum eſt. Ille vero palmam hanc, ſive æmulatione abreptus, ſive laudabili ſupplementum hoc primo edendi deſiderio incitatus, aliis præreprurus, tres iſtos libros, a ſe Latinè verſos, & Carolo XI. Suecorum Regi inſcriptos, Kiloni A. C. M.DC.LX.IX. publicavit. Omninò enim ignorâſſe videtur, eoſdem libros ab Abrahamo Ecchellenſi Latine verſos, & elucidationibus ſuis illuſtratos, Virum doctiſſimum, Alphonſum Borellum, Florentiæ A. M. DC. LX. I. curâſſe edendos: de quibus in Angliam advectis hoc judicium rectiſſime tulit † Vir ſubtiliſſimi ingenii, & in ſpeculationibus Geometricis oculatiſſimus, D. Iſaacus Barrow, Matheſeos Profeſſor Cantabrigienſis, *Arabas miram in diſponendis Apollonianis demonſtrationibus licentiam ſibi arrogaſſe, utpote quibus cum methodo, qua in prioribus libris Græce exſtantibus utendum cenſuerat magnus ille Geometra, nulla ſimilitudo & cognatio intercedit.* Cum vero am-

† In literis in Muſeo meo repoſitis.

hæ

hæ verſiones in manibus omnium Mathematicorum verſarentur, de textu Arabico, quem pauci aut intelligerent aut curarent, edendo non amplius erat cogitatum. Sed cum Ravius & Ecchellenſis, licèt Arabicè doctiſſimi, Matheſeos omnino rudes eſſent, dolendum eſt, D. Golium, qui id optime potuit, id opus prelo parantem, mortem quaſi in iſto articulo occupâſſe, aut D. Bernardum, utraque quoque facultate præcellentem, omnibuſque ſubſidiis inſtructum, ab amicis, licet idem olim urgentibus, deſtitutum fuiſſe. Non enim dubitandum videtur, quin Apollonius, ſive ab hoc, ſive ab illo verſus edituſque, longè ornatior, melior, & Mathematicorum genio & uſibus accommodatior prodiiſſet. Sed triſte illud fatum hiſce literis incubat, quod ab ignavis delicatuliſque neglectæ jaceant, & plures habeant laudatores, quam fautores & patronos.

Apollonius autem † octo libros *Elementorum Conicorum*, utpote, quorum argumenta & ſummam compendio in præfatione exhibet, compoſuiſſe videtur. Sed ultimus iſte liber in illo codice Goliano aut Raviano non exſtabat. Si verò in aliis, quod aſſeruit Merſennus, reperiendus ſit, ille ſanè ex iſtis latebris, ubi ubi in orbe Chriſtiano, in lucem publicam erui, modò foret genuinus ingenii Apolloniani fœtus, ſpondentibus Viris doctiſſimis, benè merebitur. Ipſi autem, quorum maxime intereſt, viderint.

† Quod quoque obſervavit ſupra citatus Gregorius—*Monſtrat vero proœmium octo eſſe debere.* Ibid.

Re-

Reverſus Oxonium ex itinere Hollandico, eo jucundiori habito, quod cum clariſſimis Profeſſoribus Academiæ Lugduno-Batavæ, aliiſque celebrioris famæ, & ſupra vulgus longè evectis, amicitiam contraxiſſet, candidos gentis Batavicæ mores non ſine ſumma voluptate expertus, ac inde hac quali quali ſtudiorum intermiſſione, novo vigore animatus, forulos intimoſque Bibliothecæ Bodleianæ receſſus diligentiore indagine excutere & explorare, codiceſque MSS. rarioris notæ, & magni in re literariâ illuſtrandâ uſus, penetrantiori oculo collatos, examinare quaſi de novo inſtituit, tum in ſui ipſius, tum in Amicorum gratiam: quorum precibus ſe perfacilem & perbenignum præbuit, nulla ferè aut temporis impenſi aut laboris habitâ ratione, ut illorum ſtudiis opitularetur. Hoc autem mihi maximè conſtat, aliquos è noſtratibus, ipſius operâ adjutos, inſignem ex editionibus veterum Authorum, ſi quæ ſint integræ & emendatæ, ſibi laudem comparaviſſe, in cujus magnam partem ille erat jure admittendus. Ab hoc enim tempore unanima hæc de ipſius ingenio, & judicio, ex uſu, mentis attentione, quotidianiſque ſtudiis aucto & conſummatiore reddito, inſederat omnium animis opinio, ut vix quiſpiam hujus literaturæ è tenebris erutus liber prius novâ luce hîc apud nos donaretur, quam ipſius conſilium ſententiamque rogâſſent, opemque, ex bibliothecâ Bodleianâ ſuppeditandam, quam pro egregiâ indolis ſuæ bonitate, per totius vitæ futuræ curriculum, nemini denegare aut poterat aut volebat, aut oro tenus aut literis imploraſſent.

De

Verum de commercio literario, quod cum vicinarum gentium Viris, dignitate, ingenio, & eruditione longe præſtantiſſimis, per multos annos habuit, frequenterque pro re natâ exercuit, poſthac opportunior erit diſſerendi locus.

Circa annum M. DC. LX. IX. cum inſigniſſimus vir D. Chriſtophorus Wrennus, tum temporis Aſtronomiæ Profeſſor Savilianus, ſereniſſimo Regi Carolo II. ob præſtantiam ingenii, admirandamque in excogitandis hypotheſibus novis mechaniciſque inſtrumentis, ad explicandos cœleſtes motus, aliaque naturæ phænomena, ſumma arte elaboratis, ſollertiam commendatus, generalis Regiorum ædificiorum Superviſor fuiſſet conſtitutus, jam nova negotiorum mole in Urbe principe detinendus, a Vice-Cancellario, donec res ipſius in Aula Regiâ firmarentur, *Deputatum*, qui illius abſentis in iſto munere Mathematico obeundo vices ſuppleret, nominandi facultatem impetravit: ille vero D. Bernardum, quo neminem aut digniorem, magiſve idoneum, aut Academiæ acceptiorem noviſſet, hac gratia facile quidem & citra moram dignatus eſt. Hinc novus ſideralis ſcientiæ ipſius intimis medullis infigebatur amor: hinc illius excolendæ accreſcebat ardentior cupido, & intenſius ſtudium, quo magis tum famæ jam de ipſo ſparſæ, tum Academiæ honori, publicis Prælectionibus ex officio & pro dignitate reſponderet. Quibus lætis auguriis ducti, Amici juſtas in ſe aluere ſpes, quod cathedram iſtam Mathematicam, cedente D. Wrenno, ille jure ſuo pariter ac meritis tandem eſſet poſſeſſurus. Interim

terim tamen se solenni professione & voto Theologiæ studiis, sacrisque Presbyteri functionibus, consecratum fuisse non dememinisset.

Vacante autem, si vocibus juris nostri municipalis uti licet, A.C. M. DC. LXX. II. per mortem Presbyteri, animarum curæ isthic incumbentis, Beneficio Ecclesiastico, in Provinciâ Surreiensi sito, annui reditus satis boni, cujus Patronatus ad Collegium Joannense pleno jure pertinebat, a Præside Collegisque suis eodem donatus est, quod & gratanter accepit. Mox exeunte anno, h.e. proximo Februario, ut nos pro more computamus, D. Petro Mew, ejusdem Collegii Præfecto, ad Episcopatum Bathonienſem & Wellensem evecto, ab ipso quoque, cui illius pietas, probitas, castigatissimi mores, reliquæque eximiæ mentis dotes erant pridem cognitissimæ, in alterum è Sacellanis domesticis D. Bernardus cooptatur, inde opimum aut Sacerdotium aut Canonicatum in istâ diœcesi aut ecclesiâ Cathedrali, si quando vacaverit, adepturus. Nec sanè aut certior, aut facilior, aut honestior dignitates minores Ecclesiasticas procurandi methodus hic apud nos habetur, quam favore & patrocinio Episcoporum.

Ita omnia ex voto succesſère. Sed pro humanæ mentis inconstantiâ, incertisque rerum, quæ sæpe stant in præcipiti, & parvulis inclinatæ momentis nutant, vicibus, ab hoc placidissimo animi statu mox dejectus est. Omnia enim hæc erant relinquenda, aut spes muneris istius Mathematici, ad quod tantopere anhelabat,

D. Wrenno jamjam cessuro, planè abdicanda. Neque enim per statuta Fundatoris, qui suis Professoribus omnem dignitatem, munusque, sive Ecclesiasticum, sive Civile, sive Academicum, ut toti Scientiis Mathematicis sedulitate majori illustrandis provehendisque vacarent, nullis aliis curis negotiisve distracti, penitus interdixit, simul utrisque ultra sex menses frui licet. His quasi angustiis constrictus, animi planè dubius, mihi pro arctissimâ illa, quam ab ineunte juventute nostrâ contraxeramus, amicitiâ, rem adhuc integram proposuit, ut quid melius cum justâ sapientiæ laude esset faciendum, libratis alterutrinque rerum & circumstantiarum momentis, consuleretur. Mihi verò non longâ consultatione opus esse videbatur in re adeo manifesta: dixi igitur, molestam illam de Professione Mathematicâ nanciscendâ cogitationem statim abjici debere: certam futuræ dignitatis Ecclesiasticæ & rei familiaris augendæ, si de matrimonio contrahendo cogitaverit, spem instare: se moderatis opibus auctum, sorori, consobrinis suis, aliisque opis suæ indigis, inde melius prospecturum: publicas Professiones, unam aut alteram, absque duris ejusmodi conditionibus, proximis vacationibus, posthac posse obtineri: hinc quoque sacerdotalis officii partes implendi felicem oportunitatem oblatum iri, sacrarumque literarum studium & genio & instituto vitæ longè fore convenientius. Replicavit, hoc Professorium munus magno honori sibi futurum: pensionem ex prædiis, quæ Professoribus fovendis munificus Fundator concesserat, excrescentem,

ſcentem, ſibi, ſaltem vitam cœlibem acturo, abunde ſufficere: ſe in Academiâ cum dignitate otio potiturum: negotioſam vitam faſtidio eſſe: in hac quietiſſimâ muſarum ſede, procul omni tumultu incommodiſve, quæ dignitates Eccleſiaſticæ ſecum trahunt, potius hic conſeneſcendum eſſe: certiuſque è literis vitæ ſolatium, quam aliunde in urbibus auliſve Principum & Epiſcoporum, petendum. Diſceſſit, argumentis in hac amicâ collocatione ultro citroque omni cum ingenuâ libertate agitatis diſcuſſiſque, nondum aut his aut illis victus. Poſt biduum, ni male memini, apud ſe firmiſſimè ſtatuebat, omnia Cathedræ Aſtronomicæ dignitati poſtponere. Id ſeriò volenti annui quidem, nec omninò invitus, cùm ſibi ipſe placuiſſet: quem poſtea neglecti conſilii ſero pœnituit. Commendatus ergo illuſtriſſimis Viris, quos D. Savilius ſuorum ſtatutorum Patronos & Protectores conſtituerat, quibuſque ſolis iſtam Profeſſores eligendi faculcatem competere voluerat, eorundem ſuffragia, & facillime quidem, cum nemo æmulus interceſſerit, adeptus eſt. Quò verò hæc ab Exteris, quorum præcipue in gratiam breviculum hunc de vitâ D. Bernardi commentariolum Latinè ſcribo, melius intelligantur, non abs re fortaſsè alienum erit quædam de iſtis Prælectionibus Savilianis hic immiſcere: a quibus ſaltem, uti quoque a noſtratibus, ſi æquum & rectum colant amentque, digreſſio hæc, uti ſpero, facilè condonabitur.

Vir maximus & omnium ſeculorum memoria digniſſimus, D. Henricus Savilius, a Jacobo,

primo Britanniarum Monarchâ, equeſtri dignitate ornatus, pro ſuo erga Patriam, erga Academiam Oxonienſem, & erga bonas literas affectu & amore, duas † *Lecturas*, ut appellamus, *Mathematicas*, alteram Geometriæ, Aſtronomiæ alteram, iſtis ſcientiis promovendis propagandiſque per Angliam, imò & per univerſum orbem, deſtinatas, reditu ſatis lauto licet jam infra priorem cenſum & æſtimationem ſubſidente, animo planè regio, pro ſapientiâ ſua fundavit, ut cum cæteræ artes & diſciplinæ ſuos pridem reperiſſent Benefactores, hæ humano intellectui perficiendo maxime habiles, uſibuſque vitæ utiliſſimæ, debito patrocinio non deſtituerentur. Quantum verò ab iſthoc tempore de hiſce literis doctiſſimi Profeſſores Saviliani, aliique Angli, ex hac prænobili inſtitutione ad ſeveriorem exploratioremque illarum culturam laudatiſſimâ æmulatione accenſi, meriti fuerint, eruditus orbis dudum agnovit, & ipſa fatebitur invidia, utut parciſſima benè merentium laudatrix. Ut vero idonei homines & hiſce præclaris muneribus pares in omne ævum ſibi ſuccedant neque quiſpiam ignavis aut ineptis factione, pecuniis, maliſque artibus haſce cathedras occupandi, inque illas irrumpendi, prætextus relinquatur, id, quantum humana ſagacitate præcaveri poſſit, ſibi maxime præcavendum è ſuâ plurimum intereſſe duxit. Satis enim compertum habuerat,

† *Fundatio duarum Lecturarum in diſciplinis Mathematicis per H. Savilium, Collegii Mertonenſis Cuſtodem, publicata & confirmata in venerabili Domo Convocationis A. D.* M.DC.XIX. *Auguſti* XI. Vide Appendicem ad corpus Statutorum Academiæ Oxonienſis.

in omnibus fere publicis Comitiis partium ſtudium ſæpe valuiſſe, contra quam jus poſtulaverit: judicium affectibus corrumpi, & ſententias non ponderari, ſed numerari: (nec fortean melius aut ſentire aut ominari aut potuit, aut voluit, de quibuſdam promiſcuis Academicorum electionibus, in quibus juvenes & cerebroſi & incauti interdum dominantur.) Ideo de Electoribus, in quos nullæ ejuſmodi ſuſpiciones cadere poſſunt, conſtituendis maxime erat ſolicitus. Ii autem erant illuſtriſſimi Viri, qui in muneribus publicis præcipuæ dignitatis aut in Eccleſia aut in Republica, pro tempore conſtituti fuerint, quos licet hiſce ſcientiis probè inſtructos fore nullatenus exiſtimaverit, tamen hoc ſibi habuit perſuaſiſſimum, ea cautione uſuros, ut neminem, niſi muneri, quod ambit, omnino parem, a Viris, illarum callentiſſimis & omni partialitate ac malo affectu vacuis, commendatum laudatumque, præficiendum curarint. Quod hactenus optimâ cum fide & ſummo ſuo honore, pariter ac D. Savilii, fecerunt, & in perpetuum, ut ominari fas eſt, facturi ſunt. Sed præſtat nobiliſſimum Fundatorem hac de re in ſuis ſtatutis loquentem audire: quorum ſectiones V. & VI. nimirum de Electoribus & Eligendis, ut illius ſapientia, munificentia, immortaliſque cura de ſubſtituendis in locum defunctorum aut cedentium aliis, qui eandem provinciam ornarent, ſive ſint indigenæ, ſive quocunque ſub axe nati, clarius eluceſcerent, ex inedito corpore ſtatutorum Savilianorum hic apponam.

§ V. *Qui & quales eligi debent in Mathematicos Professores.*

Hos Professores sive Lectores ordino, statuo, & decerno fore perpetuis temporibus eligendos ex hominibus bonæ famæ, & conversationis honestæ, ex quacunque Natione orbis Christiani, & cujuscunque ordinis sive professionis: qui hausta prius ex Aristotelis & Platonis fontibus puriore Philosophia, in Mathematicis instructissimi sint, adjuncta mediocri saltem Græcæ linguæ cognitione: & ætatis ad minimum annorum viginti & sex. Et si Anglus fuerit, volo, sit ad minimum in artibus Magister, qui sine ulla dispensatione vel temporis vel exercitiorum Scholasticorum, gradum illum legitime susceperit: quam conditionem in exteris nihil moror.

§ VI. *De Electoribus & Electione: de admissione & juramento Electi.*

Horum porro Professorum, reservata mihi eorum nominatione, durante vita mea naturali, post meam mortem, liberam electionem & dispositionem, quoties vacaverint, aut eorum alter quocunque modo vacaverit, committo his novem illustrissimis Viris, qui pro tempore fuerint; Archiepiscopo Cantuariensi, Cancellario Angliæ, sive Custodi magni Sigilli, Cancellario Universitatis Oxon. Episcopo Londinensi, Principali Secretario Domini Regis, Capitali Justitiario ad placita coram Rege tenenda, Justitiario de Banco, Capitali Scac-

carii

canii Baroni, & Decano Curiæ de Arcubus, aut majori parti eorum, advocato, si ipsis visum fuerit, in consilium Vice-Cancellario Universitatis Oxon. Quos illustrissimos Dominos Electores spero perpetuos fore Patronos & speciales Protectores statutorum, jurium, & possessionum ad dictas Professiones pertinentium.

Ad Vice-Cancellarii autem munus pertinebit, vacante quacunque de causa Professoris alicujus loco, quam cito fieri commode poterit, Dominis Electoribus de vacatione significare, iisdemque in scriptis tradere tenorem hujus statuti & præcedentis. Qui vel immediate ad electionem novi Professoris, juxta conditiones & qualitates prænotatas, procedant, si de idoneo Professore statim provideri poterit; vel potius, si ipsis ita videbitur, exspectent ad aliquod tempus, puta sex vel octo mensium, dum nunciis ad exteras nationes opera & diligentia Principalis Secretarii, vel alias, missis, intelligant, utrum in transmarinis Universitatibus, vel extra, præstans aliquis Mathematicus possit huc nostris conditionibus protrahi ad faciendam Professionem: & ad hanc rem sumptus suppeditentur ex proventibus vacationum.

Illustrissimos autem Dominos quam humillime exoratos velim, ut sine ullo respectu dependentiæ, sine ullo discrimine Universitatum aut Nationum, eos solos eligant, quos maxime idoneos crediderint ad illud munus obeundum, atque statim expedita electione, Instrumentum publicum inde fieri jubeant, ad Universitatem, quam primum illis visum fuerit, transmittendum.

Cujus ſic electi admiſſionem volo & ſtatuo fieri ſolenniter in Domo Congregationis per Univerſitatem, ſtatim & immediate poſt Inſtrumentum prædictum receptum, ceſſante legitimo impedimento. Præſtitis tamen ante admiſſionem juramentis de ſervandis ſtatutis Univerſitatis, hocque ſpeciali juramento: Ego N. electus Geometriæ vel Aſtronomiæ Profeſſor, juro me fideliter pro meo poſſe obſervaturum omnes ordinationes & ſtatuta, munus & officium meum concernentia, ſicut Deus me adjuvet per Jeſum Chriſtum, hoc ſacroſancto Evangelio annunciatum.

Sed ad D. Bernardum redeo, qui ex vigore Inſtrumenti ſigillis illuſtriſſimorum Electorum muniti, Oxonium redux, ſtatim a Vice-Cancellario in Domo Congregationis Magiſtrorum Regentium 9. Aprilis M. DC. LXX. III. juramentis, quæ leges regni & ſtatuta Univerſitatis & Fundatoris exigunt, priùs præſtitis, ſolennem in modum admiſſus eſt: cui admiſſioni & D. Walliſius & ego, amoris noſtri teſtandi cauſa, interfuimus. Quo verò tempore, quod paulò poſt ſecutum eſt, pro more, Cathedram conſcenſurus, Orationem inauguralem habuerit, D. Vice-Cancellarius, Doctores, Magiſtri, reliquaque nobilis Academicorum corona, denſo agmine & confertim conglobato, aderant, quem dum de laudibus D. Savilii facundiſſimè perorantem ſummâ cum delectatione audiverint, novi Profeſſoris ingenii nitorem & ſolertiam, eleganſque & diffuſum dicendi genus, non minus, quam iſtarum ſcientiarum, quarum jam publicus Magi-

ſter conſtitutus eſt, cognitionem ſummis elogiis certatim & impendiò concelebrârunt.

Circa hoc tempus de edendis veteribus omnibus Mathematicis nobile & nunquam ſatis laudandum conſilium apud Oxonienſes incaluit, promovente ſummo Viro, D. Joanne Fello, Decano Ædis Chriſti, & Epiſcopo Oxonienſi, cui rei Typographicæ in iſtâ Academiâ magna & penè nova inſtauratio, nitidiſſimis elegantiſſimiſque omnium linguarum characteribus, ope Viri doctiſſimi, D. Thomæ Mareſhalli, procuratis, ſi non unicè, ſaltem maximè debetur. Ille propagandis bonis literis indefeſſâ induſtriâ, & animo planè laudabilitèr irrequieto, intentus, qui novam quaſi Academiæ fatiſcenti & penè expiraturæ animam paulò ante infudiſſet, Programmate edito, Magnates, Præſules, cæteroſque omnes, qui de Veterum ſapientiâ & doctrinâ rectè ſentire noſſent, ad patrocinium tanti operis, non abſque maximo impendio conſummandi, in re nimirum ardua, & quæ collatis multorum ſymbolis indigeret, obnixe invitavit. Sibi autem maximè concordes habuit Profeſſores Savilianos; (hiſce enim inconſultis quippiam ejuſmodi aggredi cogitaviſſe nimis fuiſſet temerarium) qui opem ſuam benevole admodùm & erectis alacribuſque animis obtulêre. Tantæ molitionis Ideam animo prius formavit D. Bernardus, & collectis omnibus vetuſtis librorum iſtius diſciplinæ, quotquot ab inventâ Typographiâ exſtitiſſent, editionibus, & deinde reſeratis bibliothecarum, præſertim Bodleianæ & Savilianæ, ſcriniis, in quibus codices MSS. ſive hactenus

tenus inediti, sive olim editi, ut illi primâ novaque lace donarentur, hi verò emendatiores & ornatiore cultu prodirent, eosdem omnes pro variâ seculorum, in quibus singuli floruere, & pro argumentorum, quæ tractabant, concentu in totidem classes distinxit digessitque, quo ordine & serie essent in lucem producendi. Res ista non erat parvi temporis aut laboris: sed quæ sæpe sæpius retractari merita est. Et sanè iis omnibus in unum complexum colligendis vix unius ingenium aut industria sufficisse videbitur. Tandem ergo relectis, & de novo exploratis, & ad incudem revocatis primis Collectaneis, mutatis, prout melior ratio dictâsset, additisque quam plurimis, quorum notitiam aliarum bibliothecarum Catalogi suppeditarant; Sciagraphiam, isthoc tempore reverendissimo Episcopo prius in manus traditam, & properante & rudiori calamo depictam, post multos annos ampliatam, quatuordecimque volumina comprehensuram, accuratissimè delineavit. Hanc verò duplici de causâ edere operæ pretium duxi, tum, ut de utilissimi istius ac magnifici propositi famâ melius constaret, tum, ut si quando auspicatiora illuxerint tempora, Reges Principesque, qui immensas in ædibus construendis & illarum apparatu opes, ne dicam in luxu & voluptatibus, parum se dignis, nociviisque, & quæ citò effluunt, longè glorioſius, & non, nisi pereunte mundo, perituram monimentum, inde auspiciis suis & munificentiâ regali, hominum doctorum industriâ ad id præstandum allectâ & provocatâ, sibi condendum & erigendum curarent. Quò

autem

autem meliùs & potentioribus argumentis hoc effici posse persuaderetur, D. Bernardus ante susceptum iter Gallicum, de quo mox dicendum, quantumque commodi in commune literarum bonum ex ejusmodi novis editionibus exspectandum esset, ostensurus, *Euclidem* suscepit illustrandum, prænobili specimine in folio, ut dicitur, edito, in quo Græcus textus, & ex adverso Latina versio *cum Procli commentario*, Græcè & Latinè, una cum doctissimis Scholiis & corollariis, figurarumque delineationibus accuratè exhibentur, hoc modo studiosorum animos a compendiariis elucidationibus, quæ non semper subtilissimi Inventoris mentem scopumque benè explicant, (omnes enim sani Euclidem se suis verbis melius explicaturum censebunt) quo meliores Geometræ evaderent, aversurus. Tanto de juventute Academicâ pariter ac de matheſi optimè merendi desiderio ardebat, ut omnia diagrammata, quæ in isthoc opere occurrunt, suo sumptu æri curaverit elegantèr incidi. Ut verò scientiam Astronomicam ex doctrina Veterum, quos Græcia celebravit & mirata est, ne professioni suæ deesse videretur, melius illustraret, *parvum Syntaxin Alexandrinam*, communitèr Μικρὸν Ἀστρονομούμενον dictam, in qua præter Euclidem, Theodosii, Autolyci, Menelai, Aristarchi, & Hipsiclis opuscula continentur, edendam suscepit: ut prudem monuit D. Edwardus Sherbornus Eques in catalogo suo veteris & sequioris ævi Astronomorum ad calcem Manilii, versu Anglicano editi, pag. 115. Utinam verò perfeciſſet! Edidit quoque eodem tempore consummatissimus Mathematicus

maticus, D. Wallisius, magnum Academiæ lumen, *Archimedis Syracusani Arenarium, & dimensionem circuli; cum Eutocii Ascalonitæ in hanc commentatione*, novâ versione Latinâ additâ & eruditissimis notis: in quibus, textu ab innumeris, quibus priores scatebant editiones, mendis purgato, numerisque, quos fœda & indocta Librariorum manus commiscuerat, ex novâ calculi subductione restitutis, cœleste suum ingenium, isti Archimedeo omninò par & geminum, plaudente universo eruditorum choro, demonstravit. Sed quam irriti optimi hi conatus ceciderint, in Præfatione hujus pulcherrimi libelli D. Fellus, celato licet nomine, modestè quidem (quid ni autem mihi indignabundo & gementi addere liceat? cum magno gentis nostræ opprobrio) questus est.

Anno M. DC. LXX. VI. a sereniſſimo Rege, Carolo II. procurante Comite Arlingtoniæ, in Galliam missus est, ut illustrissimos Adolescentulos, Ducem Graftonæ & Ducem Northumbriæ, quos Ducissa Clevelandiæ illi peperit, tunc Parisiis apud Matrem suam degentes, literis Latinis erudiret, illorumque mentes disciplinis, quarum ista ætas capax est, imbueret. Munus sane in se perhonorificum, & amplæ dignitatis, & magni æstimandum; sed D. Bernardo, non ipsius, sed aliorum culpâ, planè anxium & inauspicatum. Ille enim vir mitis ingenii, & verecundiæ benè moratæ, absque tamen omni affectatâ morum severitate, nedum proterviâ, utpotè omnibus facilis & benignus, in umbris scholarum educatus, artibusque aulicis & adulatoriis omnino

omnino inaſſuetus, aque vanâ jocularis ingenii in circulis fœminarum oſtentatione, futilibus colloquiis, fabelliſque amatoriis, ſi quis unquam, alieniſſimus, ſe parum gratum hoſpitem, aut ipſi Dominæ, ſive inexſpectatus, ſive illâ invitâ adveniſſet, aut domeſticis, facilè perſpexit & expertus eſt. Pro ſuâ enim fatuitate illius virtutes non rectè æſtimare nôrant, illum Ludimagiſtrum, quaſi contemptim, nuncupantes, & penè convitium inde facturi; quod non ſine juſtâ indignatione & ſtupore me, dum aderam, (Ipſe enim Lutetiam iſtius anni æſtate excurrebam) audiviſſe memini. Interim tamen in iſto munere obeundo tantam percipiebat voluptatem, ut tœdium iſtud patienti, imò & generoſo, animo ſuperaverit. Poſt unius anni ſpatium, & quod excurrebat, miſſione impetratâ, ad amatum ſeceſſum Oxonienſem reverſus eſt: jam ſui juris redditus, nulliuſque inficetæ irriſioni, ſtolidæque cenſuræ, aut pervicaci imperio, obnoxius. Aliqui cenſebant, D. Bernardum poſt reditum animo paulò dejectum, & irritatiorem factum, melancholiâ ſolito majori laborâſſe: quod quidem nec ipſe prorſus negaverim: ſed mœrore iſto ſenſim deterſo, priſtinum animi robur, exporrectæ frontis hilaritatem, obviamque comitatem citò recuperavit.

In hoc autem præcipuum itineris Pariſini fructum, nunquam pœnitendum, imò, quem geſtiente & memori animo recolere ſolitus erat, collocavit, quod magnis Viris & eruditionis laude celebratiſſimis, viz. Petro Carcavio, Regiæ Bibliothecæ Præfecto, Henrico Juſtello, Iſmaeli

maeli Bullialdo, Danieli Huetio, jam reverendiſſimo Epiſcopo Abrincenſi, Johanni Mabillonio, Paſchaſio Queſnello, Andreæ Dacerio, Euſebio Renaudoto, aliiſque coràm innotuerit, quorum amicitiâ & familiari converſatione uſus eſt. Id verò temporis, quod ex quotidianis negotiis reliquum ſuperfuerit, in excutiendis Bibliothecarum forulis, inque codicibus MSS. optimæ notæ, & primæ antiquitatis, examinandis, conferendis, & exſcribendis impendebatur. Igneus enim iſte animi vigor, pertinaxque, quo bonas literas proſequebatur, ſtudium, non illum, obſtaculis quibuſcunque interpoſitis objectiſque, deſtituit, imò eò impenſius crevit, quod in Urbe illa, vel veteris Romæ ob palatiorum magnificentiam & elegantiam, ob ſtatuas, columnas, ac cælaturas affabrè elaboratas, aut quicquid in omni artium genere curioſa & docta manus, quicquid in omni ſcientiarum genere ſublime & ſolers ingenium efficere valet, æmula, & ejuſmodi ſubſidiis literariis mercibuſque contra aurum & gemmas æſtimandis abundantiſſima, ſibi, fato prorſus iniquo & maligno, diu non morandum eſſe mox prævidiſſet. Secundum hoc in aliquam laudis partem, licet gradu inferiori, venire debet, illum non parvam librorum typis impreſſorum, qui erant optimæ editionis, & ob raritatem & præſtantiam repertu difficiles, & maximi in tota artium & ſcientiarum encyclopædia uſus, copiam, ad ditandam ſuam Bibliothecam, collegiſſe. Quantum ſui deſiderium ipſe illic reliquerit, & quam penè immodicis laudibus illius in Angliam abiturientis modeſtiam

ſtiam oneraverint, quo denique affectu, quibuſque officiis amicitiam ex ſimilitudine ſtudiorum & doctrinæ, èque mutuo probitatis & religionis, quæ in leviculis controverſorum dogmatum apiculis ritibuſque paulò variantibus neutiquam conſiſtit, amore & reverentia ortam ancèamque conſervaverint, ex non infrequenti epiſtolarum, quæ in hac ſylloge occurrunt, commercio cuivis facillimum & maximè obvium erit colligere. Ille etiam viciſſim admirandæ iſthus benignitatis, quam & præſens in Gallia (uti quoque poſtea a quibuſdam Viris doctiſſimis in Batavia) perceperat, grato animo ſibi conſcius, memoriam nunquam per omne conſequentis vitæ tempus depoſuit, aut ſivit obſoleſcere, ſed immortalem eſſe, inque omne ævum duraturam, in Breviario vitæ ſuæ, animâ in cœlum cognatum jam avolaturâ, voluit teſtatam.

Jam ſibi redditus Bernardus, ad anteactos labores, iſto itinere per annum & ultra intermiſſos, alacriori animo reverſus eſt. Habuit verò, ſi quiſquam alius, vaſtum omniumque diſciplinarum capax ingenium, quod induſtriam, laxamentis debili infirmoque corpori ſuſtentando neceſſariis ægrè cedentem, multò minus turpi otio & ignavia obſoleſcentem, nunquam deſtituit. Veruntamen licet ſcientias Mathematicas ex inſtituto Profeſſionis diligentèr quidem excoluerit, uti poſtea videbimus, tamen longè fortiori animi propenſione & genio ductus, amœnioris literaturæ, putà Hiſtoriæ, tum ſacræ tum prophanæ, omnium gentium omniumque ſeculorum, Chronologiæ & Antiquitatum ſtudium magis

magis deperibat, habebatque in deliciis. Nec diu pulcherrima & maximè optanda ingenii vires hac ex parte latè explicandi defuit occaſio. Ante plures annos D. Fellus, illius operâ uſurus, *Joſephi*, præſtantiſſimi Hiſtoricorum, & poſt Scriptores ſacros maximè æſtimandi, novam, eamque cæteris omnibus emendatiorem, editionem typis Sheldonianis adornare conſtituerat: ſed ab iſto propoſito, neſcio an ſubſidiis ad id opus complendum deſtitutus, an ex fama de V. Cl. Andrea Boſio ferè ubique ſparſa, quod ille nimirum eundem quoque edendum deſtinâſſet, collectis undique è codicibus MSS. Viennenſibus, Lipſienſibus, Schluſingenſibus, quos ipſe, * Vir maximê induſtrius ſagaxque, & in Græcis literis excellens contulit, variantibus lectionibus, & etiam è Pariſienſibus & Florentinis, quorum nimirum lectiones amicorum ſuorum curæ ac humanitati debuit, aut aliorſum impeditus, tunc ſibi deſiſtendum eſſe pro prudentiâ ſuâ voluit, præſtolaturus, donec fœtum iſtum nobilem, quem omnes pulcherrimum ſuiſque partibus abſolutum fore & ominabantur & optabant, prelum Lipſienſe, obſtetricante doctiſſimo Boſio, parturiiſſet. Ille iſtâ bonâ ſpe per multos annos conceptâ, & quæ luctuoſâ Boſii, de re literariâ ſcriptis ſuis hactenus præclarè meriti, & opere deſti-

* Ad D. Boſium ſcripſit Bernardus A. M.DC.LXX.III. de hac, quam dudum aggreſſus eſt, editione, epiſtolam inter cæteras de eodem argumento ad illum datas editum, pag. 137. Vide epiſtolam Schelhammeri ad eundem, p. 462. Vide quoque D. Lionelli Jenkinſii epiſtolam ad eundem, p. 425. De literis vero hiſce D. Jenkinſii v. epiſtolam D. Ezechielis Spanhemii ad Boſium, p. 465.

nato

nato longè præclariùs merituri, morte planè decollaverat, fruſtratus, metam, ſine læſâ cujuſpiam æmuli curſoris in iſthoc ſtadio ambitioſè certaturi famâ, jam attingi poſſe ſatis gnarus, iſtius incepti, auſpiciis ſuis, qui omnia in Academiâ potuit, maturandi ſive gloriam ſive onus in Bernardum curavit transferendum. Bernardus autem inſtar ſapientis Architecti de omni idoneâ re materiariâ, inſtrumentis, reliquoque neceſſario apparatu, ante jacta ædium condendarum fundamenta, ſummè ſolliciti, quantum eſſet exemplarium manuſcriptorum, tum Græci textûs, tum verſionis Epiphanianæ in noſtris Bibliothecis latentium, primò in uſus ſuos comparavit, ſchedis Boſianis, jam illo inſtigante, ab hæredibus ingenti pretio redemptis, & magni ſanè faciendis: cum ex Samuelis Petiti largis commentariis longè antea in Bibliothecæ Bodleianæ gazophylacium ex Gallia tranſvectis, vix quippiam ſubſidii ad illuſtrandum textum colligi potuerit, (demptis exceptiſque quibuſdam è membranis Peireſcianis, ab illo Viro ingenioſiſſimo olim excerptis) * quos nimirum ſpiſſâ Rabbinicarum obſervationum farragine ad nauſeam uſque oppleviſſet. Deinde, Bernardus, ſpecimine operis Joſephici edito, doctiſſimos Amicos ſuos per Galliam, Belgium, & Germaniam, alibique ſparſos, crebris literis ſolicitavit, ut ſuppetias in hac re omnibus profutura laboranti ferre vellent. Vix quicquam nuncii aut faventiori aure exceptum aut ſonantiori plauſu. Omnes

* Vide epiſtolam Bredelii ad Boſium, p. 350.

bona dicere de opere & Editore certatim geſtiebant: & inter ipſos quoque D. Iſaacus Voſſius, acerrimus ingeniorum cenſor, imò laudum, quas aliqui jure vendicaverint, ſive ex exquiſitiſſimo judicandi acumine, ſive ex morositate indolis, ſæpè nimium quàm parcus. Hiſce ſubſidiis inſtructiſſimus Bernardus grande hoc opus jam aggreſſus eſt; fruſtra querelas ſuas de hac palmâ ſibi prærepta interponente D. Monachio Leidenſi, inque illo, craſi licet labore continenti vigiliiſque penè exhauſtâ, ac viribus debilitatis, alacer & ſibi conſtans, neglectâ bonæ valetudinis curâ, diu perſeveravit. Unde verò contigerit, quod opus iſtud deſideratiſſimum & tanto molimine elaboratum, quaſi in medio abruptum, pro deplorato relinqueretur, ſalvâ & integrâ manente D. Bernardi famâ, heic paucis indicabo. Multi verſionem Epiphanii, tanquam imperfectam, indoctam, & Græco textui in quamplurimis parum reſpondentem, redarguentes, novam, vel ſaltem Gelenii interpretationem recognitam & emendatam, ubi iſte Vir doctiſſimus præ feſtinatione aut oſcitantiâ ſenſum Authoris non ritè fuiſſet aſſecutus, importunè & penè ingeſtis convitiis deſiderârunt, & de variantium lectionum in molem vix tolerandam excreſcentium copia acriter queſti ſunt. Quod & ipſe primo inſpectis perlectiſque, D. Bernardi rogatu, antequam typis excluderentur, ſchedis, objectum iri facilè præſentiebam, amicè monens, in his tanto cum labore, nè dicam curioſitate, annotandis, inque cenſum referendis, omnem operam inutilitèr collocari: paucis tantummodo,

tummodo, quarum ope vera Græci, ubi aut luxatus aut corruptus jacebat, textûs lectio erui & reſtitui poteſt, exceptis, & cum curâ ſeligendis: exemplo Viri præſtantiſſimi, & in hiſce literis tractandis ſummo cum judicio exercitatiſſimi, Henrici Valeſii, quod imitandum propoſui: verſionibus Rufini Aquileienſis & Epiphanii Scholaſtici ſæpenumero ab illo conſultis, inque novum examen, ubi opus erat, revocatis. Librarii autem, alii ex aliis tranſcribentes, voces ſæpè aut mutârunt aut addiderunt, prout ipſis lubebat: unde pro numero exemplarium, ſi plura ſuppetiiſſent, feracior ejuſmodi lectionum ſeges, non cujuſpiam bonæ frugis, & planè reſecandæ, continuo excreſceret. Quod de quamplurimis quoque Græcis lectionibus, quarum tamen diverſa ratio laborioſa exploratione melius indigeret, pariter dicendum eſt: ſæpè enim pompæ quaſi cauſâ & ad oſtentandam diligentiam ab Editoribus recentioris ævi accumulari ſolent. Maximè verò diſplicuit Commentariorum prolixitas, in quibus integræ Diſſertationes, ad calcem operis meliori jure rejiciendæ, aut juſto volumine ſeorſim edendæ, extra omnem, ut hi putabant Cenſores, neceſſitatem inferuntur. Hinc inter Curatores & D. Bernardum primò ortæ ſimultates, deinde mutua diſplicentia, & apertæ lites, utriſque, pro diverſa, quam ſecuti ſunt, ſententiâ, argumentis ultrò citroque agitatis tenaciſſimè inhærentibus. Hoc uſſit animum Bernardi, ægerrimè ferentis, aliam methodum, contra quam ipſe ſtatuiſſet, ſibi juberi ineundam. Ceſſant operæ Typogra-

phicæ, nec ampliùs jam, Democraticis Schiſmaticiſque rempublicam literariam, pariter ac civilem & eccleſiaſticam, turbantibus, præſertim poſt D. Felli, præcipui hujus editionis fundi, animam in cœlis receptam, de edendo integro Joſepho ſumptibus Univerſitatis erat cogitatum. Poſt ſex ſeptemve annos, D. Bernardus importunis trium bibliopolarum Oxonienſium precibus victus, opus illud denuò in manus ſumpſit, jam contractiori formâ ad modulum novi ſpeciminis publicandum: cum verò flagrante bello tanto oneri ferendo vix eſſent, paucis ſchedis impreſſis, jam ſuæ temeritatis ſatis convicti, & ipſi quoque deſtiterunt. Ita de Joſepho ejuſque Chronologiâ reſtitutâ conclamatum eſt: cujus triſti fato comites & aſſeclæ, Ariſteas, Joſephus Gorionides, & Hegeſippus *de excidio urbis Hieroſolymorum*, proſtrati, tantiſque ſub ruinis ſepulti jacent. Quantum verò in omni literarum genere excelluerit Bernardus, qualem Polyhiſtora & Criticum, quantâ ſubtilitate ingenii, quàm ſolerti pollentem judicio, quàm in intricatiſſimis temporum ſupputationibus accuratum, quàm in Scriptoribus omnium generum, Latinis, Græcis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Armeniacis, Copticis, legendis familiarem, quàm antiquitatum ſacrarum prophanarumque probè callentem, in Scholiis, annotationibus, & diſſertationibus in quatuor libros Archæologiæ Judaicæ Flavii Joſephi, & partem quinti, (in his enim ſolis illius ſudavit induſtria, nec ultrà in alienam provinciam extenditur) ſe præſtiterit, ſu[illegible] e vacanei erit laboris hic pluribus oſtendere:

dere : cum id jam omnes, diſtractis exemplaribus, nôrint, & ubivis ſit teſtatiſſimum. Dolebunt mecum harum literarum ſtudioſi & amantes, hiſce, ſive æquis ſive iniquis, interpellationibus, grave iſtud damnum, quod vix ſeculum reparaverit, Reipublicæ literariæ contigiſſe.

Poſt hunc quaſi abortivum Bernardini ingenii fœtum, reliquos faventiori Lucinâ in dias luminis auras editos, cum id cognati argumenti ratio exigere videatur, ſerie licet hujus breviculæ narrationis paulò interruptâ, hic ſummatim recenſebo : de longè pluribus ineditis, quibus componendis magnam vitæ partem ſummâ cum induſtriâ impenderat, infra loco oportuniori dicturus.

I. Anno M. DC. LXXX. V. commentationem ſuam *de menſuris concavis, ponderibus antiquis, & menſuris diſtantiarum*, ad calcem ſpiſſi voluminis commentariorum in Prophetiam Hoſeæ, à Viro doctiſſimo, D. Edwardo Pocockio, Anglicè editorum, ſive ejuſdem, qui illius ſententiam de *Letheco* Ebræorum rogaverat, conſilio, ſive ut junctis operis utriuſque fama mutuæque amicitiæ memoria ſimul propagarentur, adjici paſſus eſt. Liber vix Exteris cognoſcendus, & quem nemo ex Mathematicis Philologiſque noſtratibus iſthic eſſet quæſiturus. Ne igitur ſibi, de hoc nobiliſſimo rei literariæ argumento, quod ſeſe in omnem antiquitatem omnigenamque hiſtoriam quaquaversùm diffundit, hinc præclarè admodum merituro, aut aliis, quorum nummis

parcendum erat, diutius deeſſet, eandem commentationem diligenter noviſque curis recognitam, & duplo locupletiorem factam, triennio poſt, viz. M. DC. LXXX. VIII. è Theatro Sheldoniano typis pulcherrimis ſeorſim edendam curavit, ſub hoc titulo, *De menſuris & ponderibus antiquis Libri tres*: quos D. Pocockio, amoris & obſervantiæ ergô, alterâ hac etiam vice inſcripſit. His autem jam accedebat præclara appendix, duas epiſtolas V. V. Cl. alteram N. Fatii *De mari æneo Solomonis*, & Thomæ Hyde, Bibliothecæ Bodleianæ Præfecti, *de menſuris & ponderibus Sinenſium* alteram, ad D. Bernardum complectens. Liber ſanè non pompæ, ſed uſui deſtinatus, inque hanc ſynopticam formam ex induſtriâ contractus, quem grandi divitique auri maſſæ, in minores laminas, facilius ad oculum pulchritudinem nitoremque ſuum oſtenſuras, ſi voluiſſet artifex, diducendæ, rectè aſſimulaverim. Poſt exhauſtam enim omnium Authorum, qui præiverunt, notitiam lectionemque, nullius exiſtimatione læſâ, erroribuſque in illorum ſcriptis paſſim occurrentibus, in quibus acri cenſurâ notandis homines protervæ mentis maximè ſolent delectari, penitus diſſimulatis, in compendium quicquid infinitâ fere varietate in Veterum ſcriptis ubique ſpargitur, multis novis obſervationibus, ex ingenio & calculis accuratiſſime ſubductis, ſubinde ſuperadditis, ſolertiſſimo redegit. Quod verò ad rem nummariam ſpectat, non alienæ induſtriæ omninò fidendum ratus, ipſe quamplurimos veteres nummos in publicis Academiæ cimeliis aliorumque Muſeis repoſitos, exacta

exactâ bilance expendit, ut illorum valor cum pondere collatus melius liqueat, & de utriſque, fixis quaſi hujuſcemodi ſtateris, quarum fides explorata habetur, certius conſtare poſſit. Fruſtra autem de hujus libelli obſcuritate queruntur aliqui, quæ ſibi ſolis, in rebus ejuſmodi indagandis hactenus parum verſatis, (neque enim Elementa in puerorum aut jam diſcere incipientium uſum ſcripſit) vel ſaltem non debitam mentis intentionem adhibentibus, meliori jure imputabitur.

II. *Private Devotions*, in 12°. Oxonii è Theatro M.DC.LXXX.IX. h. e. ut paulò latius titulum explicem: *Exercitia ſpiritualia, & vitam pie & Chriſtiane inſtituendi methodus, cum formulis precum, tam in quotidianis, quam in ſolennibus religionis officiis, cum quiſquam Deo & ſibi vacaverit, clam & in privato ſeceſſu utendis.* Liber ſane mole exiguus, ſed uſu & fructu ſolidæ pietatis magni æſtimandus: de quo memini me, poſtquam attentiſſimâ mente perlegiſſem, reſcripſiſſe, quod intimis medullis ſentiebam, illum, quando decretoria illa ex hac vitâ abeundi adventura eſſet hora, inde majus ſolatium, quàm ex famâ conſummatæ eruditionis poſt ſe relinquendâ percepturum. Nec mihi temperare queam, quin, ut ut morosis cenſoribus res levicula videbitur, memorem reverendiſſimo Viro, D. Gulielmo Sandcrofto, Archiepiſcopo Cantuarienſi, & invicto Eccleſiæ Anglicanæ Confeſſori, inter alia, prout mihi, cum Authoris rogatu & ipſius nomine Enchiridion illud obtuliſſem, ſanctiſſimus ille Archipræſul referre dignatus eſt,

metricam paraphraſin penè omnium verſiculorum Pſalmi CXXXIX. de divinâ omnipræſentiâ, ob admirandum ingenii acumen, elegantiam ſermonis, & ſacræ poeſeos accurationem in iſto minutulo ſpecimine ſatis luculentèr monſtratam, ſibi mirè placuiſſe. Ad finem acceſſit *Brevis Decalogi paraphraſis*, ſive dilucida ejuſdem tam juxta literalem communemque ſenſum ad mentem Judæorum & Chriſtianorum, quam ſpiritualem juxta præſcriptam diviniſſimæ Chriſti in monte concionis normam explicatio.

III. *Orbis eruditi Literatura a charactere Samaritico deducta :* quam tabulâ amplioris formæ elegantiſſimè & accuratiſſimè juxta ſcripturæ ſuæ exemplar æri incidendam propriis ſumptibus curavit. Hinc uno intuitu, & quidem abſque laborioſâ indagine, intueri eſt varias pro variâ temporum & ſeculorum ratione literarum figuras, quarum uſus olim erat apud Phœnicas, deinde apud Samaritas, Judæos, Syros, Arabas, Perſas, Indorum Philoſophos, Brachmanos, populumque Malabaricum, Græcos, Coptitas, Ruſſos, Slavoſque, Armenos, qui ex Græcis, uti Æthiopes à Coptitis, ſua alphabeta derivârunt, & denique apud veteres Latinos, è quorum literis Francos, Saxonas, Gotthos, aliaſque gentes Septentrionales, ſuas quoque traduxiſſe, ille ad oculum oſtendit : annexo huic tabulæ literariæ laterculo, complectente præcipuas compendiarias notas Græcorum, uti & Medicorum, Mathematicorum, & Chymicorum, maximi uſûs in legendis Antiquorum libris, cum præclaris aliarum

rum abbreviaturarum ſpeciminibus. Cùm verò hanc tabulam, induſtriâ indefeſſâ, & nullis difficultatibus obterendâ, ex vetuſtiſſimis marmoribus, nummis, membraniſque feliciſſimè collectam, omnes, candoris & ſolidæ eruditionis famâ inclyti, ſummis laudibus & juſtâ admiratione exceperint, unius fortaſſe aut alterius hic apud nos ſciolorum ridenda φιλαυτία laborantium impudentia penitus damnanda eſt, qui hac ſpretâ ſuſque deque habitâ, ſe Tabulam novam longè accuratiorem melioremque tandem aliquandò, h. e. ad Græcas calendas, edituros crepant. Ità ſibi ſapere videntur cenſores invidi protervique, ne dicam, quod tamen verè dici poſſit, inſipientiſſimi.

IV. *Canon præcipuarum e Stellis fixis (numero* XXIII.*) ſecundum obſervata Majorum*, in quo ex Ptolemæo, potiſſimùm verò ex variis Scriptoribus Arabicis Perſiciſque, & aliis ſequioris ævi, earundum magnitudines, longitudines, latitudines, rectæ aſcenſiones, & declinationes exhibentur: Veterum quoque calculationibus additis de intervallis annorum ſolarium, quibus per unum gradum progrediendo anticipant: quem reverendo Viro, D. Roberto Huntingtono, inſcriptum, Actis Philoſophicis pro menſe Aprilis A. Ch. M. DC. LXXX. IV. Oxonii publicatis inſerendum permiſit. Poſtquam autem eximias haſce ſideralis ſcientiæ elucidationes ex veterum Aſtronomorum obſervatis, jam Latinè extantes, Londinenſibus Aſtronomis aliiſque magnis Viris è Societate Regia, cujus ipſe erat Socius, veræ

Phi-

philoſophiæ & ſcientiarum inſtauratoribus, pergratas fuiſſe ſenſiſſet, Actis pro menſe Septembri ejuſdem anni epiſtolam ad V. Cl. Joannem Flamſtedium Mathematicum Regium edidit: in quâ continentur

V. *Obſervata ex Græcis, Arabicis, Perſicis, Judaicis, Latiniſque Scriptoribus de obliquitate Zodiaci:* ex quibus, demptis correctiſque quibuſdam Antiquorum erroribus, qui ex defectu inſtrumentorum, in quibus elaborandis perficiendiſque felix hujus & ſuperioris ſeculi inſudavit induſtria, præ exceſſu in calculum irrepſerint, λόξωσιν Zodiaci ab orbe condito neutiquam variâſſe, ſed prorſus unam eandemque fuiſſe, rectiſſime ſuſpicatur. Nec reticendum arbitror, (licet illâ in re leviculâ ipſe nomen ſuum voluerit reticeri) ingenioſam illam & eruditam recenſionem diſſertationum D. Raphaelis Fabretti *de aquis & aquæductibus veteris Romæ*, illo anno ineunte in Actis publicatam, illius induſtriæ deberi. Utinam cæteri Epitomatores, annis nuper elapſis, hic apud nos parem curam fidemque impendiſſent!

VI. *Etymologicon Britannicum*, ſive vocabulorum Anglicorum & Britannicorum origines Ruſſicæ, Slavonicæ, Perſicæ, & Armeniacæ, quas ex ampliſſima, ut videtur ex præfatione, *de orbis eruditi literatura* diſſertatione, quam ſedulò molitus eſt, decerptas, ad calcem Grammaticæ Anglo-Saxonicæ & Mæſo-Gothicæ Viri doctiſſimi, D. Georgii Hickeſii, Oxonii An. Ch. M.DC.LXXX.IX.

M.DC.LXXX.IX. editæ, ſub iſto nomine comparere voluit. Hoc autem nobile argumentum ſub juſto Gloſſarii titulo magno volumine facile quidem explicare poterat, niſi id alieni operis, neutiquam grandiorem molem admiſſuri, fuiſſet acceſſio.

VII. *Chronologiæ Samaritanæ Synopſis*, ex Manuſcriptis eruta, & duobus pinnaciis comprehenſa; in quorum altero Epochæ celebriores reſque maxime memorabiles à primordiis mundi ad hæc tempora per majora intervalla ſignantur: in altero Pontificum Samaritanorum indiculus eſt, ab Aarone per plurimorum ſeculorum ſucceſſiones continuatus. Specimen hoc Chronologiæ Samaritanæ olim in literis miſit D. Bernardus ad celeberrimum Virum, D. Jobum Ludolfum: qui in Actis Eruditorum menſis Aprilis A. C. M.DC.XC.I. Lipſiæ publicatis inſerendum curavit.

VIII. *Notæ in fragmentum Seguierianum Stephani Byzantini*, quarum partem, quæ ad Dodonem ſpectant, Vir eruditiſſimus, & in Græcis antiquitatibus explorandis & eruendis optime verſatus, Jacobus Gronovius, ad calcem exercitationum ſuarum de Dodone Lugd. Batav. M.DC.LXXX.I. edidit.

IX. *Adnotationes in epiſtolam S. Barnabæ*, in editione Felliana. Oxon. M.DC.LXXX.V.

X. *An-*

X. *Annotationes*, breviculæ quidem, ſed argutæ, ſed doctæ, *in Scriptores Apoſtolicos* editionis Cotelerianæ: & in nuperâ editione Amſtelodamenſi publicatæ.

XI. *Scholia & annotationes in Græcas Inſcriptiones Palmyrenorum.* Trajecti M.DC.XC.VIII.

XII. Latine convertit literas Samaritanorum, quas V. Cl. D. Huntingtonus, dum Sichemi aderat, ad Fratres ſuos in Anglia M.DC.LXX.III. mittendas procuravit. Iſtam verò verſionem, quam mihi legendam mox exhibuit, & ut in meos uſus tranſcriberem, benevole permiſit D. Bernardus, ipſe clariſſimo & præſtantiſſimo Viro, D. Jobo Ludolfo, quo tempore erat hic apud nos, ut illius deſiderio gratificarer, facilis communicavi. Ille autem hoc cimelio in ſylloge quarundam epiſtolarum Samaritanarum ad ſe alioſque ſcriptarum Remp. literariam impertitus eſt.

Anno M.DC.LXXX.III. famâ Auctionis Heinſianæ incitatus D. Bernardus, iterum navigaturus in Hollandiam, ventis furentibus, navim alacer conſcendit, non aliter ac nautæ, bonâ freti ſpe ex oris Africanis aut Americanis, vaſtiſſimo licet mari interjecto, aurum reportandi. Omnia voto feliciſſime reſponderunt, imò ſupra ſpem & exſpectationem. Jucundiſſimum erat Claſſicos Authores omnium generum, aut cum Manu-

Manuſcriptis collatos, aut quorum marginibus docta Joſephi Scaligeri, Bonaventuræ Vulcanii, Heinſiorum, Patris & Filii, aliorumque, qui hanc egregiam literaturæ partem, ſummo cum omnium applauſu, poſt renatas literas tractârunt, manus Scholia, emendationes, & conjecturas alleviſſet, ſibi, erogatis penè ultra modum nummis, non ſine gravi rei familiaris damno, in peculium comparare, longè pretioſiori ſupellectilis librariæ parte inde conſtituendâ. Nec ſolo hoc nomine felix iſtud iter ſibi gratulatus eſt: in quo redintegratis veteribus amicitiis, novas cum præclariſſimis & eruditiſſimis Viris, quibus Fœderatum Belgium meritò gloriatur, viz. Joanne Georgio Graevio, Frederico Spanhemio, Jacobo Triglandio, Jacobo Gronovio, Jacobo Perizonio, Theodoro Ryckio, Servatio Gallæo, Evaldo Rulæo, aliiſque, ſolâ morte finiendas contraxerit: quorum obviam humanitatem e candidiſſimis pectoribus ubertim fluentem, in colloquiis, in conviviis, in negotiis expediendis, omni tempore, quo illorum ope & conſilio erat utendum, dum apud illos moram fecerit, expertus, ovanti & grato ore indeſinenter prædicabat: præcipue vero mirari ſolebat ſummam Viri ampliſſimi, & tam ob amœniorum literarum culturam, quam ob politicas artes civilemque prudentiam celeberrimi, Nicolai Witſenii, Conſulis Amſtelodamenſis, benignitatem; in cujus laudibus celebrandis erat aſſiduus, utpote ab eodem, non tantum humaniſſime, & citra omnem faſtum, & dignitate ſenatoriâ quaſi depoſita, exceptus, ſed inſigni munere, Dictionario

nario Coptico, quod V. Cl. Theodorus Petræus Holſatus olim ex Ægypto advexerat, donatus. Quaſi verò de ſolo Bernardo optimè meruiſſe perexigui momenti ſibi eſſe videretur, pro maximo bonis literis benefaciendi ſtudio, typographéum Oxonienſe typis ferreis Copticis Æthiopicisque, ad Bernardum tranſmiſſis, ex munificentiâ ſua idem Vir ſummus anno M.DC.LXXX.VI. auctum ornatumque voluit.

Bernardus, ſive humanitate gentis Batavicæ, & præcipuè Profeſſorum Leidenſium, quos viciſſim mutuo amore proſecutus eſt, ſive amore linguarum Orientalium victus, Oxonium Leidâ commutâſſe, modò illud iſtiuſmodi literas publicè profitendi & docendi munus, quod ex idonei viri, qui in eruditiſſimi Golii locum pari gloriâ & meritis ſuccederet, defectu vacavit, illorum, qui Collegam fore ardentiſſimis votis optâſſent, operâ potuiſſet obtineri, apud ſe ſtatuebat: non quaſi infenſo animo patriam & amicos eſſet deſerturus, ſed ut linguarum Orientalium ſtudium, quod ſummis in deliciis habuit, felicius per gentes Europæas propagaret, & ut in iſto communi literaturæ emporio, ubi bibliopolæ longè generoſiores, quam noſtri ſolent, alunt ſpiritus, & famæ pariter ac lucro velificantes, nullis ſumptibus, in procurandis elegantiſſimis accuratiſſimiſque librorum editionibus, parcunt, ingenii ſui fœtus, quod in Angliâ pro temporum infelicitate vix fieri potuiſſe triſtis admodum ſenſit, in publicam lucem faciliori & feliciori operâ ille præſens protruderet. Sed conatu iſto, intercedentibus, neſcio quibus, ob-

obſtaculis, (uti poſtea, quando iterum renovaretur) in auras abeunte, mercibus literariis onuſtus, non mediocri amicorum, qui diuturniorem abſentiam ægrè ferrent, gaudio Oxonium reverſus eſt.

Non diſſimulabo illum jam reducem, animo ab hiſce ſtudiis Aſtronomicis, de quibus tanquam jejunis, aridiſque, & quæ neutiquam vitam aut meliorem aut beatiorem fecerint, apud me ſæpè queſtus eſt, plane averſo, annis quoque ingraveſcentibus & afflictâ valetudine colluctantem, a munere iſto, propoſitis æquis honeſtiſque conditionibus, in gratiam aut D. Flamſtedii aut D. Hallæi, qui ſideralem hanc ſcientiam ſummâ cum induſtriâ & admirando quidem ſucceſſu, applaudente orbe Europæo, excoluerant, & pari apud exteros ac noſtrates famâ adhuc excolunt, cedere voluiſſe. Sed cum id difficillimum eſſet, & fruſtra exſpectandum, ſaxum iſtud verſare oportuit, donec, faventibus Patronis & Amicis, de opimiori fortunâ ipſi fuerit providendum: quod nonniſi poſt octennium contingebat: ut mox narrabo: paucis de Doctoratu, quo inſignitus eſt, interjectis. Neque enim, ut largos commentarios rerumque geſtarum (quod cujuſpiam privati hominis, nedum umbratici Doctoris, qui in muſeo abditus, libriſque ſolis intentus, vitam egit placidiſſime, ab omni ſtrepitu publiciſque negotiis remotiſſimam, vix patitur mediocris fortuna & conditio) Annales ſcribam, quiſquam rite exigere poterit.

Anno M. DC. LXXX. IV. cum D. Bernardus quoſdam ex amicis alioſque longe ætate, multo

vero

vero longius meritis inferiores, ſingulis annis doctoralem purpuram induiſſe vidiſſet, damnoſa illa ac pertinaci modeſtia ægre expugnatâ, præſtitis pro more ſolenni exercitiis, ad ſummum in Theologiâ gradum, quem jure optimo ante multos annos ambiiſſe licuiſſet, triceſimo die Octobris iſtius anni promovetur. Anno M.DC.XC.I. ex inſigni gratiâ & favore ſummi ſui Amici & Patroni, D. Petri Meweſii, Wintonienſis Epiſcopi, opimo ſacerdotio ſive Rectoratu, ut municipali vocabulo utar, parochiæ de Brightwell in agro Bercherienſi donatus eſt, quem pleno jure iſta æſtate, divite annonâ perceptâ, poſſidebat. Oppidum illud non niſi novem milliaribus ab Oxonio diſtat, adeo ut pari commoditate aut hic aut illic pro diverſâ tempeſtatum anni ratione morari poſſet. Retinendas enim ædes Oxonienſes tum ille tum amici cenſuere, non tamen ſacro munere, quod ipſe ſæpe præſtabat, neglecto, licet facultatem virum idoneum ad ipſius abſentis vices ſupplendas ſubſtituendi ex formulâ juris Eccleſiaſtici impetrâſſet. Hac bonâ ſorte admodum felix, inde nimirum nova ſtudiorum ſubſidia & ſolatia petiturus, & jam, cùm antea rei familiaris anguſtiis, dum aliis iverit proſpectum, pene oppreſſus videretur, ſenectutem corpori invalido mox incubituram commodius lautiuſque toleraturus. Poſt * triennium Virginem bene moratam in uxorem duxit, cum qua vixit amantiſſime & jucundiſſime. Si qui autem haſce nuptias tanquam ipſius ætati

* Anguſto M. DC. XC. III.

parum

parum congruas decoraſque exagitaverint, ſe parum æquos rerum cenſores rigidoſque affectuum humanorum, ſive fortium, ſive infirmorum, arbitros præſtant: in quibus cum ipſe ſibi per vitam conſequentem mirè complacuiſſet, non eſt, quod quiſpiam moroſus omninò criminetur.

Jam hoc novo, eoque Eccleſiaſtico, munere auctus, poſt aliquot menſes juxta ſtatutorum Savilianorum normam, a profeſſione Aſtronomiæ, quam per octodecim annos tenuerat, lætus libenſque ceſſit: in cujus locum ab illuſtriſſimis Electoribus cooptabatur peritiſſimus & ſubtiliſſimi ingenii Mathematicus, David Gregorius, Scotus, nuper Matheſeos in Academiâ Edinburgenſi Profeſſor.

Circa annum M.DC.XC.II. commodè accidebat, ut laudabile iſtud edendi Catalogos codicum Manuſcriptorum in Bodleianâ privatiſque Collegiorum bibliothecis hodie exſtantium inſtitutum, olim, quod certiſſimè mihi conſtat, ſuſceptum, ſed infelicitèr ſopitum, inque primis vitalis auræ halitibus exſtinctum, apud Oxonienſes reviviſcere cœpiſſet, utpote jam fauſto ſidere natum, & felicioribus auſpiciis inchoatum; quod curæ D. Bernardi commiſſum, & nominis auctoramento munitum, ille publico omnium literarum, & præſertim illius Academiæ, bono natus, mediis licet angoribus ex calculo & pthiſi, medullas vitaleſque ſpiritus ſenſim depaſcente, ortis conſtitutus, in ſe conſummandum recepit. Egregio huic operi adornando & perficiendo, Viri nobiles & docti, per univerſam

Angliam & Hiberniam quaquaverſum ſparſi, ſymbolas ſuas certatim contulêre, quorum benignitatem & erga bonas literas, Academiam Oxonienſem, & Patriam amorem, animique quoque dotes, præfationibus lemmatibuſque, quæ ſingulorum catalogis præmittuntur, valdè magnificis, & pro nimiâ ſua bonitate planè admirandis, & nullatenus in omnibus promiſcuè admittendis, ille celebrat elogiis: ſed omnis iſte labor nihili videbitur, ſi cum accuratiſſimo illo Indice ſecundum Alphabetum, quem ex ſchedis, è prelo calentibus, lectis relectiſque, exquiſito judicio & incredibili induſtriâ collectum, & duobus magnis voluminibus digeſtum, quæ bis terve, ante ſuſceptum, quarto ante obitum menſe, noviſſimum iter Hollandicum, uti ab illo accepi, propriâ manu deſcripſerat, conferatur: de quo paulò fuſius agam, quando de libris collectaneiſque ejus ineditis diſſeruero.

Itineris in Hollandiam tertio ſuſcepti, a quo nullis objectis periculis, non tempeſtatum, quæ poſt Æquinoctium autumnale ſævire ſolent, non malorum, ſi a Gallis, ſuis excurſionibus ſubinde totum illud fretum oraſque maritimas infeſtantibus, interciperetur, non mortis ipſius, quam morbis fracta valetudo continuique languores moleſtâ hac navigatione exacerbandi, citra omne remedium ab arte medicâ petendum, intentabant, metu, dimoveri potuiſſet (illa enim, omnia, imò quod difficilius erat, conſilia, cenſuraſque, ne dicam exprobrationes amicorum ipſi in os impactas, forti, excelſo, & imperterrito animo contempſit & ſuperavit) cauſa hæc fuit.

Nuper

Nuper hæredes Goliani, erroris ſui triſti damno ſatis convicti, quod ante viginti octo annos Cantabrigienſibus bibliothecam integram longè doctiſſimi & famigeratiſſimi Diſcipuli, ut Erpenii Præceptoris codicibus, quos ex munificentiâ illuſtriſſimi D. Georgii, primi Ducis Buckinghamiæ, poſſident, adjiceretur, ingenti pretio redimere volentibus non conſenſiſſent, illam publicâ auctione menſe Octobri A. C. M.DC.XC.VI. apud Lugdunum Batavorum habendâ, disjunctim, quo melius rationibus ſuis conſuleretur, venum exponere conſtituerunt. Quod cum compertum habuiſſet D. Bernardus, multa animo agitabat, ut codicum iſtorum, ſi non major, ſaltem melior pars in Anglos derivaretur. Nemo enim, quanti ditiſſimus iſte librorum, varietate argumentorum, puta in rebus Theologiæ, tum Chriſtianæ, tum Mohammedanæ, Medicinæ, Hiſtoriæ, Matheſeos, aliarumque artium & ſcientiarum, mirè præſtantium, & linguis variis, viz. Arabicâ, Syriacâ, Turcicâ, Perſicâ, Copticâ, Malabaricâ, Sinicâ conſcriptorum, theſaurus, quem exquiſito judicio, laborioſâ ſedulitate, & maximis impenſis, dum in Oriente manſerit, doctiſſimus & ſapientiſſimus Golius, ſplendidiſſimum, poſt Eraſmum, Grotium, & Iſaacum Voſſium, Bataviæ lumen & ſummum decus, acquiſiverat, eſſet æſtimandus, illo, qui anteà iſtos ſolerter explorâſſet, accuratiùs noverat. Ex ſuis reditibus non ſuppetebat, quod iis comparandis impenderetur, nec, ut res tunc ferebant, ex publico Academiæ penu in bibliothecis Orientalibus V. V. Cl. Edwardi Pocockii

& Roberti Huntingtoni immani pretio emendis, pene exhausto, ut id fieret, erat exspectandum. Quid ergo? Rem integram reverendissimo Viro, & Orientalium linguarum, uti & sacrarum naturaliumque scientiarum, peritissimo, D. Narcisso Marsho, Archiepiscopo Dublinienſi, cum quo ipsi intercedebat frequens literarum commercium, veteri amicitiâ, olim Oxonii contractâ, fundatum, & cui honoris & observantiæ causâ elegantissimam epistolam Operi Misnico Viri longe eruditissimi, Gulielmi Guisii, gravissimo rei literariæ damno in tricesimo primo ætatis anno variolis præmature exstincti, (O quam Te memoro, doleo, desideroque, Amicorum suavissime!) præfixam inscripsit, serio expendendam proposuit: quo vix aliquis forte per universas Britannias, qui aut generosiori animo, aut ardentiori ad has literas juvandas propensione inclaresceret, erat reperiendus. Quod cum neutiquam amicitiæ blanditiis occæcatus, multò minus turpis obsequii adulationisque vitio quicquam indulgens aut obnoxius, sed ex sensu veri & æqui dixissem, fateberis mecum, candide & erudite Lector, si noris, illum, inter alia laudatissima ἀνδραγαθήματα, exemplo reverendissimorum Antistitum, Gulielmi Laudi Cantuarienſis & Jacobi Usserii Armachani, ductum, plurimos quoque codices manuscriptos, rarissimæ & optimæ notæ, tanquam opima spolia ex barbarorum manibus erepta, magnis sumptibus in Angliam advehendos * procurâsse. Ille consi-

* Ope præsertim V. Cl. D. Roberti Huntingtoni, tum temporis Mercatoribus Anglis, Halebi in Syria degentibus, à Sacris.

lium

lium D. Bernardi facili aure excipiens, benevoloque animo amplexus, negotium iſtud hujus arbitrio permiſit, pecunias, quantas vellet exigere, tum ad iter iſtud, ſi per valetudinem licet, ſuis ſumptibus inſtituendum, tum ad libros ſelectiſſimos quovis pretio, prout ipſi videretur, comparandos ſuppeditaturus. Quod ex integro & abundè præſtitit. Bernardus viatico inſtructus, patriæ & literarum bono, nedum exiſtimationi, quippiam detrimenti labiſque, niſi fidem datam promiſſamque præſtitiſſet, ut ſcrupulosè nimium veritus eſt, contracturæ, vitæ amorem poſtponens, nec Londini quoquo modo ſiſtendus, ſolâ uxore comitatus, iter periculoſum lætus arripit, cum ventis, moleſtæ navigationis malis, & potiſſimum corporis tabe confecti ægritudinibus conflictaturus. * Sanè abiturientem luximus, longumque vale diximus, tanquam illum non amplius in hoc caduco & mortali rerum ſtatu viſuri. Sed Deo miſericordi triſte omen avertente vivus ſalvuſque littus Hollandicum, præter exſpectationem noſtram, appulit; inde, ut mihi lætabundus Roterodamo reſcripſit, quaſi novas vires languido corpori mens vegetior facta affudiſſet, Leydam properavit, à clariſſimis & doctiſſimis Viris, Spanhemio, Triglandio, Gronovio, Perizonio, veteribus Amicis, Almeloveenio, Sypeſtenio, aliiſque, quibus ſolo nomine ac famâ anteà innotuiſſet, omnibus benevolentiæ & benignitatis officiis exceptus, & beneficiis cumulatus. Quantam verò librorum,

* Medio Septembri M. DC. XCVI.

quam divitem & pretioſam! copiam ſecum reportaverit, ex catalogo librorum MSS. reverendiſſimi Archi-præſulis Dublinienſis, in magno opere Catalogorum, Oxonii nuperrimè juris publici facto, ſatis liquet. Noluit è Batavia diſcedere, inſalutato Viro optimo & doctiſſimo, omnibuſque elogiis majori, Joanne Georgio Graevio, quem ſummo amore & affectu dudum coluit, & a quo pariter erat redamatus. Sed poſt moram ſex ſeptemve ſeptimanarum, reque ex voto peractâ, amicis Leydenſibus & Trajectinis iterum valedicere oportet, ut feſtinanti pede iter remenſurus, in patriâ & in ædibus ſuis apud Oxonienſes, quod maximè in votis & optatis habuit, mortem oppetere poſſit. Superatis mille, ut mihi retulit, incommodis, quæ tàm terrâ quàm mari perpeſſus eſt, æger anheluſque Londinum venit, & paulò refocillatis viribus, relicta poſt quatuordecim dies, i.e. deſinente Novembri, Urbe, mox Oxonium, ſibi per quadraginta annos dilectiſſimam ſedem, repetiit; reverſus autem domum, ſolennibus Deo Opt. Max. quod illum per tot varios caſus & ingentia diſcrimina, ægrum licet, vivum tamen illò deduxiſſet, gratiis actis, cubiculum rectà ingreſſus eſt, nunquam inde, ne in Muſeum quidem in eâdem contignatione vicinum, ubi per integros dies uſque ad intempeſtam noctem ſummâ cum delectatione morari ſolebat, exiturus. Mox lætis Oxonienſium ob reditum felicem gratulationibus penè obruebatur. Ego verò hanc extremam vitæ fugientis & exſpiraturæ partem longioribus ætatis robuſtæ intervallis anteponendam, gazâ hac literaria,

raria, tanto cum periculo invectâ, laudabiliter & feliciſſimè impenſam, & ipſi & patriæ, quoad vixero, gratulabor. Sed inveterato malo ex atrophia & tabe, quæ carnem ſenſim depaſta eſt, indies recrudeſcente, quibus quoque acceſſerat gravis dyſenteria, vegeto tamen animo, neque per violentiam morbi ullatenus læſo uſque ad extremum anhelitum, (biduo enim ante mortem, ad me eâdem mentis conſtantiâ & firmitudine literas ſcripſit) catholicæ fidei retinentiſſimus, & firma ſpe, ex miſericordia Dei per Chriſtum Salvatorem, beatæ immortalitatis confiſus, abſolutione ſacerdotali à Parocho impetratâ, poſt ſex præterpropter ſeptimanas a reditu, totus emaciatus, duodecimo Januarii die A.C. MDC.XC.VI. uti nos numeramus, quinquageſimo nono ætatis ſuæ nondum exacto, placidè exſpiravit Vir optimus & piiſſimus, ob ſublime ingenium & profundam reconditamque eruditionem, eamque variam & multiplicem, inter maximos hujus ſeculi Viros meritò recenſendus, & cujus nomen in Annalibus Academiæ Oxonienſis inſeri, & memoria in omnem poſteritatem propagari mereatur.

Funus poſt quatriduum, viz. XVI. Januarii, ingenti pompâ elatum, ſex Doctoribus, inter quos erant D. Walliſius, conjunctiſſimus Collega, & D. Gregorius in Cathedrâ Aſtronomiæ Succeſſor, inſtratum, ſandapilæ ſuperimpoſitum, pro more ſolenni inter procedendum manu tenentibus, comitati ſunt Vicecancellarius & Primores Academiæ ad ſacellum Collegii S. Joannis Baptiſtæ, quo corpus deponebatur, ad diem reſur-

rectionis cuſtodiendum. Defunctum pro roſtris eleganti oratione laudabat Franciſcus Bernardus, iſtius Collegii Socius, & non ita pridem Academiæ Procurator : cunctis, qui parentationi aderant, lugentibus tanti Viri jacturam, & Academiæ & literis funeſtam. Ad ſeptentrionalem Sacelli parietem, Conjux erigendum curavit monimentum, inſigne quidem & pulchrum ſatis, ex candido marmore, in cujus medio, reliquâ ſuperficie paulo elevatiori, figuram cordis ipſe moribundus inſculpi voluit, hiſce verbis circumſcriptis, *Habemus cor Bernardi* : ſubtus verò, E. B. S. T. P. *obiit Jan.* 12. 1696. Quæ nuda epigraphe in parvo quadrato marmore, ſub quo ſepultus jacet, itidem repetitur. Nec opus erat aliis magnificis titulis, cum ipſe laudatiſſimæ famæ ultra omne elogium, quod Amici ſuperſtites vel comminiſci potuere, monimentum immortalibus ſcriptis ſuis reliquerit.

Supereſt, ut illius mentis imaginem, h. e. virtutes, indolem, mores, reliquumque vitæ inſtitutum & praxin, abſque omni falſo colore, licet non graphicè & artifice penicillo delineatam, parvâ in tabellâ repræſentem : itemque lucubrationum, quas perfectas, & haud difficili labore prelo parandas, aut affectas tantum, ſchediſque non parvæ molis, & libris Adverſariorum ſparſas reliquit, indicem coronidis loco apponam.

Miti erat ingenio, & à litibus jurgiiſque alieniſſimo ; ſi caſu aut deditâ operâ diſceptationibus Amicorum de rebus literariis paulò ferventius agitatis interveniſſet, ſententiam ſuam, jugulum cauſæ petiturus, ut candidè & omni diſſi-

mulatione

mulatione inanibuſque verborum profuſionibus procul, ita abſque omni faſtu, lentè & ſubmiſſâ voce, citra omnem ſtrepitum, rogatus interponere ſolebat: nemini gravis infeſtuſve, licet vel erroris manifeſtus diverſum ſentiret. Alienæ induſtriæ æquus judex: nec librorum, qui fortaſſe ob futilitatem aut ἀκαιρίαν acriter caſtigari meruiſſent, ſi nihil aut moribus aut pietati adverſum, nihil, quod juvenum animos aut à melioribus ſtudiis aut à veritatis aſſequendæ amore abducere poſſet, iis ineſſet, malignus cenſor: librorum verò, in quibus cum eruditione certabat ſive ingenium ſive judicium, ſive in Veterum ſcriptis explicandis, aut argute & ſapienter corrigendis benè collocata induſtria, nemo promptior magiſque benevolus laudator.

Eandem animi moderationem in dijudicandis controverſis religionis apicibus ſervabat. Licet enim inter diverſæ communionis Eccleſias, ſublatis diſſidiorum, quibus Chriſtianus orbis miſerrimum in modum atteritur, cauſis, ſine diſpendio Evangelicæ veritatis, & illæſâ iſtâ, quam ab Apoſtolis prædicatam primorum ſeculorum Chriſtiani amplexi ſunt, & illibatâ abſque dogmatum Scholaſticorum fermento fide, ſalvis quoque Epiſcoporum, quæ ſacri canones ſtatuebant, juribus, pacem & unitatem redintegrari optaverit: non tamen immodico zelo debacchandi contra aliorum ſive nova placita ſive errores, qualicunque ſpecioſo titulo ementitos, pro prudentiâ aut pietate ſuâ ſe abripi paſſus eſt; ſtrenuus Eccleſiæ Anglicanæ, verè Apoſtolicæ & Catholicæ, aſſertor & vindex, & ab ejus communione,

munione, nullis argumentis ſophiſticis, conditionibus nullis, ne dignitatibus quidem propoſitis, ſi quiſpiam audaculus attentâſſet, unquam, adjutrice divinâ gratiâ, avellendus. Interim, dum peregrè abeſſet in Gallia, rumores, quos ineptuli credulique homines avidis bibuliſque auribus hauriebant, domi de illo ſparguntur, quaſi à ſacris Romanenſium animo non eſſet alieno, deinde, mox fore Eccleſiæ Anglicanæ deſertorem, inque illorum caſtra transfugam. Sed ille calumnias haſce atroces mendaciſſimaſque, integritatis ſuæ ſecurus, contempſit, & in iis refellendis non admodum anxius, amicis reſcripſit, *illas omnes ex reditu ſuo penitus ceſſaturas.* Calumniandi vero anſam inde arripûere aliqui anguſti pectoris homunciones, eò quod ſibi cum quibuſdam Viris reverendis, Abbatibus & Sacerdotibus ſecularibus religioſiſque, ob pietatis ſeverioriſque diſciplinæ cultum pariter & ob eruditionem ſummoperè laudandis, arctiſſimam familiaritatem interceſſiſſe audiviſſent. Hoc, quod probro & vitio maleferiati vertiſſent, ſibi honori duxit, inque præcipuâ felicitatis parte collocavit: affectum obſequiumque iſtud, quibus illum dignati ſunt, pari affectu & obſequio & præſens & per omnem deinceps vitam pro virili repenſurus: quod ſequentes literæ oſtendunt. Nec hiſce cultûs ſinceri & obſervantiæ indiciis & demonſtrationibus contentus, plus quam ſemel propoſuit Pariſios iterum reverti, tum ut inſtructiſſimas iſtius Urbis bibliothecas exquiſitiori indagine luſtraret; tum ut veterum Amicorum alloquio, conſuetudine, & aſpectu mentem

mentem oculosque recrearet, & potissimum in reverendissimi D. Huetii rueret amplexus. Tantum potuit studiorum similitudo, indeque enatus amor, solâ morte, si tamen ipsâ morte extingui possit, exstinguendus.

Sanctas cum aliis quoque Exteris, præter Gallos, magni nominis & famæ, coluit amicitias: inter quos eminuit Vir illustris & nobilissimus, D. Ezechiel Baro Spanhemius, tum legationibus in Angliâ & Galliâ præclarissimè gestis, tum scriptis eruditissimis æternum victuris, longè lateque maximo suo merito celeberrimus: item Vir clarissimus & præstantissimus, D. Jobus Ludolfus, de gente Abyssinorum pariter ac suâ, imò de universa Rep. literariâ, merentissimus; ut à cæteris recensendis, quorum nomina, aut ex hisce memoriis, à me, pro re nata, tanquam tot gemmæ & clavi, inserta & intertexta comparent; aut ex sequentium epistolarum Sylloge peti possunt, in præsenti supersedeam. Nostratibus autem a me passim suprà memoratis, quos eruditionis famâ præstantes, sibique familiares redditos, impensè coluit & amavit, etiam, quod exploratissimum habeo, accensendi sunt, Joannes Pearsonus, Joannes Fellus, Thomas Barlovius, Edwardus Pocockius, Isaacus Barrovius, Thomas Gravius, Joannis τ῀ πάνυ frater germanus, Dudleius Loftus, Joannes Lightfootus, Gulielmus Guisius, quanti viri! pridem cœlitibus adscripti, Joannes Wallisius, iterum hic nominandus, Henricus Dodwellus, Robertus Huntingtonus, Gulielmus Caveus, Thomas Hydus, Richardus Bentleius, aliique, quos vel nude meminisse ad omnem elogiorum vicem supplendam sat erit. Mi-

Miram ejus humanitatem experti ſunt Advenæ, quotquot fama celebritatis loci aut ſtudiorum ratio Oxonium invitaverat. Omnes, ſive amicorum literis commendati, ſive propriâ virtute & genio confiſi, illum tanquam communem Patronum, quidni dixerim, tanquam & Oraculum & Magiſtrum, adibant, vix ſuæ exiſtimationi poſt reditum in patriam, vix ſuis commodis, dum moram illic fecerint, ſatis proſpectum fuiſſe rati, ni ſeſe in ejus amicitiam inſinuaverint. Quod aliquammultis nullo negotio, quod cæteris omnibus abſque difficili & laborioſo ambitu licuit. Dum autem ille per multos annos nullis domeſticis curis impeditus, ſibi ſoli vacaturus, prope bibliothecam Bodleianam & Theatrum, quo omni tempore, ſive cœlum ſerenaret, ſive pluviis, nimbis, ventiſve turbaretur, aſſiduè erat eundum, habitaret, ad menſam communem, quam *Penſionem* nuncupant, quâ commodiſſimè excipiebantur hoſpites & peregrini, aſſidere voluit. Quam optandam felicitatem ingenioſi & induſtrii homines lætanter & avidiſſime captabant, quotidianæ converſationis & colloquiorum beneficio, cum maximo ſtudiorum profectu, ſapienter uſuri. Quali autem, quo grato iſtius obviæ & fructuoſæ benignitatis ſenſu, quem perpetuum fore, & nullis, ne longiſſimis quidem, temporum aut locorum intervallis extinguendum ſpondent, tangerentur, literæ amoris, benevolentiæ, obſequii pleniſſimæ, quas ex Angliâ diſceſſuri ſcripſere, abundè teſtantur, quæ, cum hoc ſit unicum illarum argumentum, in cenſum referri non debent.

Haſce

Haſce egregias animi dotes ac virtutes ornabat pietatis veræ & ſolidæ abſque omni affectatione ſtudium, quod diligenter quidem excoluit, non tantum Deo in Muſeo, tanquam in Sacello, vacans, rerumque cœleſtium meditationi intentus, ſed & in publicis quotidiani ſacri cultus & in religionis Chriſtianæ officiis aſſiduus: ad cujus normam vitam ſuam inſtituere σωὶ θεῷ & pro virili, quantum indolis humanæ infirmitates, ſive ex errore judicii, ſive ex ſubito affectuum impetu, invito aut obrepentes aut incurſantes patiuntur, ſincero corde ſtudebat: interim humillimus, qualitercunque in omiſſis commiſſiſque deliquiſſet, divinæ miſericordiæ propter merita beatiſſimi Jeſu θεανθρώπε efflagitator. Quod huc referri oportere duxi, ne quiſpiam illum aut τὴν ἀληθῆν μεγάλα penitus neglexiſſe, aut in ſolis literarum ſtudiis omnem operam & induſtriam collocâſſe, male ſuſpicaretur. De cujus obſtupeſcendis reliquiis paulò amplius agere conſtitui, cum id, ſi rectè judico, nec tu, candide & erudite Lector, aliter, ut opinor, judicabis, tum rei literariæ tum famæ Bernardinæ illuſtrationi & augmento non parum conducere videatur.

Harum autem lucubrationum indiculum, ex ipſius vitæ breviario ſumptum, pauculis adnotatis ſubinde inſertis, illuſtrabo; deinde quædam in illo aut omiſſa aut obſcurius ſubintellecta, aliaque ex ſchedis ſolutis excerpta, mantiſſæ non contemnendæ loco, addam.

I. *Chronicon omnis ævi, ſive Canon Chronicus.*

Opus magnum, & incredibili multorum annorum labore compoſitum, in quo omnium tempo-

rum rationes, calculis accuratè ſubductis, expendit, omniumque gentium celebriores epochas, à principiis ritè fixis & ſtabilitis, ad communem periodi Julianæ menſuram deductas, ſynchroniſmis continenter appoſitis, in variis tabellis digeſſit, ut uno intuitu facilique oculo ſecum invicem conferri poſſint; itemque Faſtos Conſulares, omnemque Chronologicam rerum tam civilium, quam ſacrarum, a Chriſto nato per plurima ſecula geſtarum, hiſtoriam ex vetuſtis membranis, nummis, marmoribuſque ordinavit.

II. *Calendarium Eccleſiaſticum & Civile plerarumque Gentium.*

Harum præcipuæ ſunt veteres Græci & Romani h. e. tam ante, quàm poſt profligatam Evangelio idololatriam, receptamque Chriſti Salvatoris fidem, Perſæ, & Arabes, tum Mohammedani, tum Chriſtiani, Syri, Coptitæ, & Æthiopes, aliique. Opus pariter magnum, & digniſſimum, quod in publicam lucem edatur, in quo de variâ apud has gentes, variis temporibus, prout melior motuum cœleſtium calculus docuiſſet, diſpoſitione, itemque de feſtis diebus cujuſcunque generis ſolerter agit: & in quo etiam innumeris ferè illorum, qui hoc nobile argumentum pertractârunt, erroribus modeſtè caſtigatis, quamplurima nova & meliora ex manuſcriptis codicibus eruuntur. Hujus verò libri doleo vicem. D. Bernardus enim cujuſdam bibliopolæ Lipſienſis, qui tunc aderat Oxonii, blanditiis deluſus, illius curæ commiſit, ut in Germaniâ ederetur, quod accuratè & citra moram

ram ſe præſtiturum ſpondebat. Sed hic nondum fidem liberavit ſuam, adhucque orbis literatus hoc deſideratiſſimo theſauro fraudatur.

III. *Index librorum Manuſcriptorum Angliæ & Hiberniæ.*

Ut magnificum iſtud Catalogorum bibliothecarum Angliæ & Hiberniæ opus, ipſius curæ concreditum, præſtabilius utiliuſque redderetur, iſtum penè ſervilem & maximè ingratum moleſtumque laborem contexendi indicem Alphabeticum, ut ſupra retuli, non averſatus eſt: licet continuis languoribus ac ægritudinibus propemodum oppreſſus: quem accuratiſſimum jure appellabo, in quo, præter alios ſuo ordine diſpoſitos, libri & tractatus Scriptorum Claſſicorum magni nominis, & potiſſimum Patrum veteris Græcæ & Latinæ Eccleſiæ, prænotatis titulis, in eadem communi ſerie, ad varias diſtinctaſque iſtius magni voluminis partitiones, notis compendiariis, iiſque facillimis, referenda, ſingillatim recenſentur, ne aut inanem operam omninò ludant, aut de tœdio, quod ex laborioſo multorum Indicum nudorumque numerorum examine vel attentiſſimis ſolet obrepere, querantur Lectores. Amplior autem titulus huic Indici ab ipſo præfixus ita ſe habet:

Librorum manuſcriptorum magnæ Britanniæ & Hiberniæ, atque externarum aliquot Bibliothecarum Index ſecundum Alphabetum. Edwardus Bernardus conſtruxit Oxonii. An. D. CIↃIↃCXCVI.

Quo enim majori literarum commodo melius conſuleretur, illud quoque Lectorem harum

amantem ſtudioſumque latere noluit, quam plurimos codices Græcos MSS. bonæ notæ & magni uſûs, qui apud nos ex opimis Græciæ ſpoliis ſuperſunt, in celeberrimis quoque extra Britannias bibliothecis reperiendos eſſe, ut Viri ingenio & eruditione præſtantes, quos ubi ubi ſparſos idem communium ſtudiorum amor conjungit, de iis edendis ſoliciti, jam nullo negotio nôrint, unde mutuas operas ſibi invicem dare & petere, quoties opus foret, commercio epiſtolico, queant. Bibliothecæ autem, quarum catalogis, ſive impreſſis, ſive manu exaratis, ut ut mutilis imperfectiſque, in hoc præſtantiſſimo & utiliſſimo opere condendo uſus eſt, quas, ſolo literarum Alphabeti ſervato ordine, (neque id agitur, quaſi de illarum dignitate, abſurdâ pariter ac odioſâ comparatione, eſſet contendendum, cum ſingulæ peculio literario, auro gemmiſque Indicis longè pretioſiori, gaudeant) ad ipſius exemplum memorabo, hæ ſunt: viz.

Auguſtæ Vindelicorum.

Heidelbergenſis in Palatinatu Rheni, quæ nunc apud Romam in Vaticano adſervatur.

Leidenſis Academiæ.

Leopoldi Auguſti apud Viennam Auſtriæ.

Principum Medicæorum in Florentiâ apud S. Laurentium, & apud S. Marcum in eadem urbe.

Patavinæ Academiæ.

Viri illuſtriſſimi Seguierii, Cancellarii Galliæ.

Vaticana in urbe Româ.

Doluit

Doluit verò (noſque adhuc dolemus) catalogum incomparabilis gazæ literariæ in bibliotheca Regiâ Pariſienſi reconditæ, cujus vel aſpectu avidiſſimos oculos, antequam morte claderentur, ſatiare cupiebat, per triſtiſſimas bellorum vices non comparuiſſe. De hujus autem operis utilitate, quæ in univerſam rem literariam redundatura eſt, doctiſſimam præfationem paulò ante mortem præmiſit, cum illo Indice edendam.

IV. *Large Commentaries on the private Devotions, drawn from the Eccleſiaſticks of the three firſt Centuries of Chriſtians, and from the Gentile Authors, Greek, and Latine, and Oriental.*

Titulum verò alium Codici manuſcripto præfigendum curavit, hoc modo.

Private Devotions, with a brief Explication of the ten Commandments, the Lord's Prayer, and the Apoſtles Creed: in VII. *Books.*

Hos commentarios Anglicè ſcriptos, quos diligenti manu verſavi, in publicam lucem pridem edidiſſe impendio voluerat, ſi per avaritiam & puſillanimitatem bibliopolarum, qui ex concionibus, comœdiis, & indoctis frivoliſque, imò & hæreticis, ſcriptiunculis certius lucrum captârunt, licuiſſet. Cujus præſtantiſſimi operis ſummam hic brevi dabo.

In illo ſuarum eſſe partium pro pietate & zelo Catholicæ veritatis credidit reverendus & doctiſſimus Author, Chriſtianæ religionis præcipua capita & articulos fidei ex Scripturis ſacris juxta

mentem Scriptorum vetuſtiſſimi ævi, & Conciliorum generalium explicationem, contra Judæos & Hæreticos, tàm veteres quàm novitios, qui, ſubdolis Scripturarum interpretationibus introductis, veritatem Evangelii corruperunt, veteremque Chriſtianam Theologiam novis figmentis incruſtârunt, tueri: deinde in uſum noſtrorum, qui paulò altius ſupra brutum vulgus ſapiunt, Eccleſiæ Chriſtianæ primordia, progreſſus, & viciſſitudines, quibus per iſta priora ſecula erat obnoxia, ex Euſebio cæteriſque Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptoribus, & potiſſimùm funeſtas Imperatorum Romanorum, qui in Chriſtianos ferro, igni, crucibus, equuleis, ex vi crudelium edictorum, ſævierunt, mortes, ex Lactantio aliiſque, egregiis noviſque illuſtrandi gratiâ obſervatis ubique additis, recenſere: denique de cultu ſacro ex principiis religionis, mentibus hominum lumine naturali inditæ, & de moribus officiiſque vitæ civilis & humanæ, quæ recta ratio ſingulis, qui bonæ mentis ſunt compotes, præſtanda dictat, & de ſacris Judaici cultus ritibus, precumque formulis, & reliquo in cœtibus publicis religionis Moſaicæ apparatu fusè agere: quo inſtituto, quod ſuſceperat, præclarè defunctus eſt. Vix enim quicquam argumenti in univerſâ poſitivâ Theologiâ reperiendum eſt, quod non ibi ſolidè & eruditè tractaverit. Hinc ſanè Virum magnæ lectionis & induſtriæ pariter ac ſolertis ingenii fuiſſe teſtatiſſimum erit, in quo omne genus Authores, veteres Philoſophos, Poetas, alioſque è Gentilibus, quotquot de Ethicis ſcripſêre, quos ad hoc præclarum opus adornandum,

nandum, ut mihi narravit, diligenter legiſſet, Hiſtoricos Græcos, Latinos, Judæos, Mohammedanos, non temerè & perfunctoriè, ſed ſapientèr & cum judicio pro re natâ ubique in medium producit. Sed ne Panegyriſtem agere, & hiſce elogiis, quaſi immodicis, veri limites ſupergredi cuipiam videar, hic vagantem calamum reprimo.

V. *Obſervationes varii generis.*

VI. *Notæ ad Scriptores veteres, tam ſacros quam non ſacros.*

In hos tam Latinos quam Græcos miſcellas obſervationes, ſanè doctiſſimas, ſcripſit.

VII. *Etymologicon Græcum & Latinum.*

VIII. *Lexicon Ægyptiacum.*

In hoc Gloſſario multas Ægyptiorum antiquitates ſolerter & ſubtiliter eruit & explicavit.

IX. *Lexicon Ruſſicum.*

X. *Euclides, Græce & Latine.*

Anno M. DC. XC. IV. omnia Euclidis opera prelo paravit ſub hoc titulo :

Ευκλείδου τὰ ϛωζόμενα.

Euclidis Geometræ opera.

Elementorum Geometriæ & Arithmeticæ libri XV. *cum commentario Procli in primum.*

Datorum liber, cum præfatione Marini:
Introductio Muſica, cum ſectione Canonis:
Optica, Catoptrica, & Phœnomena.
Omnia Græce & Latine.

De hiſce edendis valdè anxius erat, ſed hunc quoque, utiliſſimum licet, conatum planè irritum infauſta reddiderunt tempora. De *datis* verò *Euclidis* ita magnificè ſentiebat, ut *opus ad Matheſin Analyticam neceſſarium, atque a Geometris antiquis noviſque ubique præſuppoſitum* appellaverit: quapropter illud, ab erroribus editionis Pariſienſis M.DC.XX.V. purgatum, accuratiſſime recenſuit, & cum exemplaribus Græcis Arabicisque contulit. Quam præclare admodum de magno illo Geometrâ & univerſâ Mathematicorum gente hac novâ editione meruiſſe potuiſſet, aliorum erit judicare & candide interpretari.

XI. *Syntagma de Matheſi:* ſive principia & elementa Matheſeos.

Opuſculum hoc, quod dolendum eſt, imperfectum reliquit. Huc etiam referenda videntur magnæ molis Collectanea de Geometricis & Aſtronomicis, cum ſchematiſmis variis, ex Græcis, præcipue vero ex Arabicis Authoribus, qui adhuc in bibliothecis Bodleianâ & Golianâ latent inediti: de inveſtigatione lineæ meridianæ, h. e. communis interſectionis circuli meridiani ac horizontis regionis alicujus, tam pro ſolſtitiis, quam pro æquinoctiis: de anno tropico, & methodo obſervandi motus luminarium: item

de

de Arithmeticis, in quibus præclaras inſeruit Diſſertationes, alteram de notis & figuris numerorum, alteram verò de eorundem nominibus apud Latinos, ſed mutilam & quaſi in medio abruptam, aliiſque argumenti Mathematici conſimilibus.

XII. *Diſſertatio de Literatura.*

Hujus ipſe author meminit, ego verò non memini me unquam vidiſſe: illum verò novi multa de variarum gentium Alphabetis, quæ vicem commentarii in Tabulam ſuam literariam præſtarent, collegiſſe: ex quibus an ejuſmodi integram diſſertationem, ut videtur, adornaverit, me penitus latet.

XIII. *Linguarum inſularum Britanniæ & Hiberniæ origines Perſicæ & Armeniacæ.*

Sanè animo propoſuit Etymologicon ſuum Britannicum multiplici auctario & diſſertatiunculâ de gentis Saxonicæ, è qua noſtram ducimus originem, Scriptoribus illuſtrâſſe: ſed partim ægritudine, partim aliis longe diverſi argumenti ſtudiis impeditus, iſtud inſtitutum, ut puto, ultra proſequi deſinebat.

Prælectiones, quas in Schola Aſtronomiæ habuit frequentes, in ſchedis ſolutis laceriſque, doctas equidem, & illo perquam dignas, in indicem referre operæ pretium non duxit: quarum aliæ neglectæ & tanquam res rejiculæ perierunt, aliæ, quæ iſtud fatum effugerint, præ ſitu, & ob perplexos deformeſque characteres vix legi poſſint. Utinam omnes illas, pulchrè & lentâ

manu exſcriptas in Muſeo Saviliano, prout monuit Fundator, ipſe vivus repoſuiſſet!

Hiſce alia etiam non vulgaris notæ, quæ in illâ recenſione omittuntur, adjicienda eſſe æquum poſtulat.

Præter enim poſteriores à quarto Apollonii Pergæi *Conicorum* libros, quos ſupra memoravi, ex Arabicâ linguâ Latinè verſos ſcholiiſque illuſtratos, contulit quatuor priores Latine editos Bononiæ M. D. L. VI. cum Græco textu ab ipſo margini addito, & cum verſione Arabica: non neglectis verſione Abrahami Ecchellenſis & Alphonſi Borelli commentario. Accedunt

Lemmata Archimedis Arabico-Latine, cum figuris & annotationibus, præmiſſa de iſtius opuſculi ratione eruditâ præfatione.

Tabulæ Aſtronomicæ Omadaddini Iſmaelis, Principis Hamah, quas exſcribere ex libro bibliothecæ Collegii Joannenſis elegantiſſime ſcripto ante triginta ſex ſeptemve annos aggreſſus eſt: ſed tabulis cognati argumenti Ulug. Beigi editis, ab iſto opere, tanquam ſupervacaneo & inutili, poſtea ceſſavit.

Proverbiorum Arabicorum, partim à D. Pocockio, partim à ſe Latine verſorum, Collectiones.

Ariſtarchus Samius de magnitudinibus & diſtantiis Solis & Lunæ. Piſauri Latine editus M. D. LXX. II. 4°. Cujus ad oram Græcum textum è codice manuſcripto addidit: & quem etiam cum verſione Arabicâ collatum examinavit. Hunc Ariſtarchi Libellum Vir doctiſſimus

mus, D. Wallisius Græco-Latine edidit Oxoniæ M.DC.LXXX.VIII. cum honorifica Collegæ sui in præfatione mentione.

Cleomedis de Meteoris opusculum, quod cum MSS. contulit, & ex veteri Scholiaste multa ad illustrandum textum adnotavit.

Vitruvius cum Ms° collatus, cujus ope locos quosdam istius præstantissimi Authoris luxatos corruptosque restituit & redintegravit.

Liber divinarum Liturgiarum, a Roberto Stephano Paris. M. D. LX. fol. editus. Quas, præsertim Liturgias Sanctorum Basilii & Chrysostomi, cum codicibus MSS. contulit, erat autem iste liber olim Josephi Scaligeri. Reliquos verò, imò, penè omnes veteres, quorum erat studiosissimus, aut ab ipso collatos, aut cum judicio & curâ adnotatos, (quod de libris aliis, si qui sint insigniores, sive ab hujus sive superioris seculi Authoribus compositis editisque, pariter quoque dicendum est) cum non mediocris tœdii esset hic sub conspectum referre, ii è catalogo facilius & commodius peti possunt.

Notæ in Glossaria Græco-Latina & Latino-Græca a Vulcanio anno M.DC. edita. In hanc rem contulit Lexicon Græco-Latinum vetus, quod in calce quorundam scriptorum Cyrilli reperitur, cum Manuscripto Bibliothecæ Monasterii S. Germani in pratis Parisinis, dum illic A. M.DC.LXX.VI. ageret.

Notæ in Gerardi Vossii Etymologicon linguæ Latinæ: ad cujus origines & per continua secula variationes scribere Canonem Etymologicum olim instituit, & de Henrici Stephani

Græcæ linguæ Theſauro edendo, vel potius de novo theſauro concinnando, cogitavit.

Notæ in univerſam Eccleſiæ Anglicanæ Liturgiam.

Scholia ex MSS. Græcis, annotationes, & commentarii in quædam ſacrarum Scripturarum capita & periochas. Utinam plura & integriora! ſed neſcio quâ vi impetuque mentis in magni moliminis initiis ſæpenumerò impeditus, ad alia ſe divertere ſolitus eſt. Attamen ſe ſerio & maximopere ad edendum amplum in librum integrum Pſalmorum commentarium accinxit: nihilque magis in cogitatis & votis habuit, iſtius propoſiti publicato ſpecimine. Editurus autem erat Pſalterium Ebraicè, Græcè & Latinè, cum veteribus verſionibus Gallicâ & Romanâ, uti & illâ, quæ ex Ebraico textu immediatè derivatur, & etiam Copticè: quam ob rem quincuplicis Pſalterii, a Jacobo Fabro Stapulenſi in cœnobio S. Germani prope muros Pariſienſes A. Ch. M. D. VIII. impreſſi, exemplar, quod olim doctiſſimi Pithœi erat, nactus, illius Gallicum, Romanum, & Ebraicum, inſigni beneficio & humanitate reverendi & doctiſſimi Viri, Joannis Mabillonii, cum manuſcripto codice probæ notæ ejuſdem Cœnobii olim contulit, & ut ſenſus Textûs ſacri, cujus perpetuus in quotidianis religionis tum publicæ tum privatæ apud omnes Chriſtianos, qui pietati ſtudent, officiis exercitiiſque eſt uſus, melius aut erueretur, aut illuſtraretur, verſiones Orientales, & præſertim Copticam, ſedulò examinavit. Dolendum eſt quam maximè, grande hoc & magnificum opus non integrum

nume-

numeriſque ſuis abſolutum redditum fuiſſe, cui vix quicquam in eodem genere comparandum ſeculum produxerit. Sed huic aliiſque præclariſſimis molitionibus & auſis continui per aliquot annos languores interceſſêre, tandemque mors acerba, quam immoderatis ſtudiis vigiliiſque acceleraverit, fatalem impoſuit periodum.

Hos omnes libros ab illo compoſitos, illamque Collectaneorum, quæ fuſe memoravi, aliorumque molem: item codices manuſcriptos, collatos, notiſque eruditorum Virorum hujus & ſuperioris ſeculi illuſtratos, quos in Galliâ, Belgio, & alibi comparaverat, pro prudentiâ ſuâ clariſſimi bibliothecæ Bodleianæ Curatores in æternis illius archivis, ita ſperare & augurari fas eſt, reponendos pecuniis publicis redemerunt: quod & ille moriens optavit, modò pretium aliquatenus debitum æquumque deferretur. Iidem etiam multos libros impreſſos, melioris & rarioris notæ, illic quoque deſideratos, ex bibliothecâ Bernardinâ, exploratione habitâ, colligendos juſſere: pro his ſolutæ erant centum & quadraginta libræ ſterlingicæ, pro illis vero ducentæ. Cæteri publicâ auctione diſtrahebantur, multis egregiis viris, quos bibliothecam ſelectam adornandi cura amorque tetigerunt, libros relictos, quorum magnus erat numerus, præſertim ſi manu D. Bernardi notarentur, non ſine magno ambitu & prenſatione, ad ſe rapientibus: quod de Bibliis Polyglottis Londinenſibus peculiariter dicendum habeo. Quibus in duodecim tomos diremptis, ille propriis locis Synopſin Criticorum

rum

rum, Biblia Armeniaca, alioſque S. Scripturarum libros, ſeparatim olim editos, inſeri curans, ut loca jam oculis ſimul incurrentia faciliori operâ conferret, & certiori judicio exploraret: ad oram notas Criticas & Scholia, verſionibus quoque, præcipuè Græcâ, Arabicâ, Syriacâ, & Pentateuchi Samaritanâ, cum originali textu, cum codicibus MSS. & cum ſcriptis Patrum ſubinde collatis, paſſim congeſſit: inde in iſta licitatione pretio valde adaucto. Tandem O. W. Danus, ipſius hoſpes, & qui illum ex Hollandiâ comitatus eſt, oblatis viginti libris ſterlingicis, ſuum in jus aſſeruit, poſtridie triginta ab aliquo, ut in ipſum transferretur, cupiente, percepturus: ſed ille conditiones iſtas lucroſas generoſo animo, de valore & dignitate iſtius literarii mercimonii ſibi ſatis conſcius, omninò averſatus eſt, patriam ſuam tanto theſauro ditaturus. Sed manum de tabulâ, quam ſuſcepi delineandam.

Ita D. Bernardi famæ litaturus, memoriam ejus literis mandare, illumque tanquam pulchrum & amabile induſtriæ, ſtudioſæ, ſummâque cum tranquillitate, & quidem ſummo cum honore & patriæ & literarum in umbris Academicis tranſactæ vitæ exemplar proponere conſtitui. Hanc parentationem, ut ut laxam & inconditam, forſan non malè interpretabitur æqua poſteritas, ſaltem, uti ſpero, meam erga Amici defuncti manes pietatem & affectum piè quoque & benignè excuſabit. Weſtmonaſterii XVIII. Novembris, A. C. CIↃ.IↃC.XCVIII.

Teſtimonia & Elogia virorum clariſſimorum & doctiſſimorum de D. Edwardo Bernardo.

PAſchaſius Quenellus ad S. Leonis opera Diſſertatione XII. de Codice Canonum Eccleſiæ Romanæ p. 641. Lutetiæ Pariſiorum A. 1675.

Hujus Apographum miſſum eſt ad me Oxonio a clariſſ. Viro mihique amiciſſimo, E. Bernardo, in Academia Oxonienſi doctiſſimo Aſtronomiæ Profeſſore Saviliano, quem an ſingularis humanitas cum doctrina conjuncta, an promovendarum literarum amor indefeſſus magis commendent, difficile dixeris.

In Præfatione ad Opera S. Leonis Magni.

Quantum debeam viro doctiſſimo, E. Bernardo, Aſtronomiæ in Oxonienſi Academia Saviliano Profeſſori, dicere non valeo. Non tantum enim codicis Romani, aurum contra æſtimandi, apographum, cura ſua deſcriptum, ad me tranſmiſit, ſed & bibliothecas Oxonienſes ſumma diligentia ipſe ſcrutatus eſt: Archiva Laudina, Bodleiana, Orielenſia, Baliolenſia, Pembrochiana, &c. exauſſit,

Edita

edita cum MSS. codicibus contulit, varias lectiones propria descripsit manu, ea cura, eo studio, ea humanitate, cui parem vix ac ne vix quidem invenias.

Nec satis fuit Viro liberalissimo sua profudisse, nisi & amicorum studium ac laborem impendisset, quorum oculis Cantabrigienses bibliothecas & codices MSS. lustravit, indeque excerptas misit variantes lectiones. Humanissimo D. Thomæ Gale hanc mihi opem debere, quando Bernardus significat, ingratus sim, si Viri nomen hoc loco reticeam.

Joannes Fellus, Episcopus Oxonienſis, in appendice ad Aratum, pag. 47. Oxon. 1672. ubi quarundam cantionum Græcarum ſpecimina edidit.

Quæ ex Hibernia, ubi inter schedas reverendissimi Usserii latuerunt, feliciter redemit copiamque fecit vir de bonis literis optime meritus, D. Bernardus, Coll. D. Johannis Baptistæ socius.

Idem in Præfatione ante Archimedis Arenarium. Oxon. 1676.

Insuper cum consultissimum videretur, ut Euclides agmen duceret, illius rei curam fidei eruditissimi nostri D. Edwardi Bernardi, Professoris Astronomiæ Saviliani, commendavimus: qui non solum omnes intendebat nervos, ut liber ipse omnibus numeris absolutus prodiret, sed suis sumptibus diagrammatum

grammatum totius operis formas eleganter delineandas & exculpendas curaverat, ſpecimine paginarum aliquot typis inſuper commiſſo.

Idem in Præfatione ante S. Barnabæ epiſtolam Oxon. 1685. De ſchedis quibuſdam reverendiſſimi D. Uſſerii ex incendio ereptis.

——*Quas vir eruditiſſimus, Edwardus Bernardus, S. Theologiæ Doctor, & Aſtronomiæ Profeſſor Savilianus, redemit, mihique benigne communicavit.*

Joannes Walliſius in Præfatione ante Ariſtarchum de magnitudinibus & diſtantiis ſolis & lunæ. Oxon. 1688.

Græco codice MS. uſi ſumus reverendi Viri, D. Edwardi Bernardi, S. T. D. Aſtronomiæ Profeſſoris Saviliani, Collegæ mei meritiſſimi: quem ille dudum manu ſua ex Saviliano codice fideliter exſcripſit.

——*Duæ item verſiones Arabicæ, quæ celeberrimi Seldeni olim fuerant, cum ejuſdem reliquis, in Bodleiana bibliotheca jam repoſitæ. Unde quæ alicujus videbantur momenti, nonnulla adnotavit D. Bernardus ad oram ſui libri, ut ex Vallæ Verſione quædam.*

Thomas

Thomas Galæus in Præfatione ante opuſcula Mythologica, &c. Cantabrigiæ 1671. de Palæphato περὶ ἀπίστων.

Trium Oxonienſium variantes lectiones ad me miſit Vir omni eruditione & humanitate excellens, Edwardus Bernardus, Coll. D. Joan. Oxon. Socius.

De Cornuto. *Ex codicibus Oxonienſibus nonnullas ipſe emendationes excerpſeram, alias, partem longe maximam, & capitis ultimi fragmentum hactenus deſideratum, idem ſemper mihi colendus Bernardus ſuppeditavit.*

Idem in Præfatione ante Iamblichum de myſteſteriis. Oxon. 1678.

Exemplar Græcum, quod nunc primum edo, accepi ab eruditiſſimo Viro, Iſaaco Voſſio. Illud ubi non ſatis emendate ſcriptum comperi, impetravi a doctiſſimo Viro, Carcavio, ut corrigi & emendari poſſet ex codicibus ſcriptis, qui ſervantur in bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi. Edw. Bernardus, Profeſſor Aſtronomiæ apud Oxonienſes ornatiſſimus, multiſque mihi officiis conjunctiſſimus, negotium MSS. conferendorum (nam in Galliis tum temporis agebat) & ſuſcepit libens, & quod ipſe domum rediens abſolvere non potuit, curavit mihi conficiendum per Johannem Mabillonium, quo ego Viro nihil humanius unquam videor intellexiſſe.

A.

A. Gallandius in præfatione ad Bibliothecam Orientalem Herbelotii, ubi quoſdam viros doctiſſimos è gente noſtrâ (putà Seldenum, Pocockium, Caſtellum, Hydum, & Gravium) qui linguarum Orientalium ſtudia excoluerunt, memorat, hæc de Bernardo noſtro habet.

Le Docteur Bernard ſi ſcavant dans les Mathematiques, & dans les belles lettres, nous en fait auſſi eſperer : & il n'y a pas de doute, qu'ils ſeront dignes de ſa grande capacite dans les meſmes langues.

Jacobus Gronovius in appendice ad fragmentum Stephani Byzantini de Dodone. Lugd. Bat. 1681. 4°.

——*Mihi allatæ ſunt multijuges & dubium ardentis in me amoris plus ac benevolentiæ, an eruditionis & humanitatis ſignificantes epiſtolæ ab Viro clariſſimo, Edwardo Bernardo, Mathematum apud Oxonienſes Profeſſore doctiſſimo.*

D. Menckenius in Actis Eruditorum Lipſiæ publicatis, menſe Aprili 1691.

———*Lectori benevolo invidere nolumus Chronologiæ Samaritanæ laterculos binos e MSS. excerptos, & Latine verſos, nobiſque per epiſtolam nuper*

nuper communicatos a clariſſimo Oxonienſium Profeſſore, Edvardo Bernardo. In tanta enim memoriarum Samaritanarum penuria vel hæc breviora theſauri inſtar habebuntur rerum Orientalium cupidis.

His plura alia teſtimonia & elogia ſuperaddere facile eſſet: ſed ea de induſtria omitto.

VETERUM

VETERUM

MATHEMATICORUM, GRÆCORUM, LATINORUM, ET ARABUM, SYNOPSIS.

Collectore Viro clarissimo & doctissimo,

D. *EDWARDO BERNARDO.*

VETERUM

MATHEMATICORUM,

GRÆCORUM,

LATINORUM,

ET

ARABUM,

SYNOPSIS.

Collectore Viro clarissimo & doctissimo,

D. EDWARDO BERNARDO.

Σὺν Θεῷ.

Veterum Mathematicorum Scripta, *quæ reperiri potuerunt.*

VOLUMINIBUS XIV.

VOL. I.

EUCLIDES.

1. ELementorum libri quindecim juxta editionem Græcam Basileæ 1533. collatam cum MSS. Gr. Bodl. Archi. B. 25. & Bodl. S. 4. 9.

Una cum versione Latina Fr. Commandini Pisauri 1572. & Pisauri 1619. aliquot in locis emendatâ.

Principia, quorum in construct. & demonstrationibus usus est, in margine adnotata.

Schemata æri incisa.

Demonstrationes Symbolis brevissimè expressæ ex editis D. Barrovii, & scriptis D.D. Oughtredi & Rawlinsoni.

Scholia vetera

Græcorum, ex codd. MSS. & editione Commandini.

Arabum, ex MSS. Arab. in Arch. Bodl. recenſente Thebeto Corraide, & in bibl. C. V. D. Pocockii, & in bibl. Coll. D. Joan. Bapt. Oxon.

Item juxta traditionem Chogia Naſireddini Perſæ, Romæ 1594. Exſtat autem & Perſicè inter MSS. bibl. Coll. D. Joan. Bapt. Oxon.

Item ex verſione Latina, quam ex Arabico fecit Adelardus, manuſcriptâ in Muſeo Bodl. Ambulac. 178. & Arch. Digb. 174. & Coll. Trin. Oxon. 24. & MS. Bal. 239. & Cant. Pen. 61. & 69. & Caii 1. & Seld. Arch.

——per Campanam. Par. 1516. & Baſ. 1546. & MSS. Bodl. A. 3. 8. Med. & Y. 1. 2 Th.

——Syriaca ex MS. Syr. in Arch. bibl. publ. Cantabr.

Annotationes Viri illuſtris, D. Savilii, & aliorum, ex MSS.

Excerpta (neceſſaria quidem) ex ſcriptis recentiorum jam vulgatis Fluſſ. Candallæ, Peletarii, Zamberti, Tartaleæ, Clavii, Billingleii noſtratis 1496. Camilli, Taurelli, Welperi, Camerarii 1577. Cattaldi, Schulerii, Bettini, Jo. Benedicti, Dibuadii, Puteani, Scheubelii, Lanſii, Tacqueti, Barrovii, Herigonii, Cottignez, Fabri, Arnoldi, Oughtredi, Walliſii, Sturmii, Cardani, Richardi, Daſypodii, Bovilli præcipuè verò Fr. Commandini.

Procli commentarius in Elementorum lib. 1. Græcè quidem ex edit. Baſileenſi ad fidem codd. in Arch. Pembr. 161. emendata. Idem

ille

ille liber, quo in verſione ſua concinnanda olim uſus eſt Baroccius, Latinè verò ex verſione Baroccii (ſed correcta) cum notis.

Iamblichus περὶ κοινῆς μαθηματικῆς Gr. Lat. ſtudio D. Tennulii e MSS.

Problematum Euclidæanorum Analyſis per Fr. Schotenium ex ſchedis illius Geometræ.

De ſuperficierum diviſionibus opus egregium, Mohammede Babylonio vel Authore vel Interprete. Latinè cum notis Fr. Commandini juxta edit. Piſaur.

Thabeti liber conſimilis argumenti, Arabicè & Latinè, ex codd. Arab. Seldeni cum notis.

Excerpta ex Martiani Capellæ libro ſexto collata cum MSS. antiquiſſimis in Arch. Seld. & in Coll. Ben. Cantabr. 181. & Digb. 221. Merton. 70. & Ben. 185. & Laud. L. 71.

Ex Boethio H. 1. 10.

Iſaacus Argyrus de figurarum tranſmutatione Gr. Lat. è codd. MSS. Pembr. 70. 393. & Pemb. 111. 73. & Seld.

Iſaacus Monachus in ſex priores lib. Element. Argent.

Anonymus de menſurandis ſolidis MSS. Digb. 104. 154. & in bibl. Saviliana. Vide & K. 44. & K. 17. in Arch. Laud. item K. 61. Laud.

Mich. Pſelli Geometria, hoc eſt, Geodæſia περὶ ſίχων Gr. MS. Pembr. 76. 412.

D. Savilii Prælectiones ſecundum edit. Londinenſem 4°.

Præfatio de Euclide ejuſque operibus, quantum poſt Proclum ac Savilium licet.

Nicephori Blemmidæ fragmentum de Geometria & de ſtellis MS. Gr. Pembr. 106. & in Pſ. 8. ibidem.

Nicephori Gregoræ quæſtiones philoſophicæ & mathematicæ inter alia, de menſurâ arcæ Noe ex Origene, Gr. MS. Pembr. 48.

Idea Trigonometriæ folio unico.

Hic forte vel ad Heronem, & de Geometria practica ex MSS. bibl. Savil. & Digb. & Seld. & D. Gronovi V. celeberrimi, atque ex Clavio, Herigono, Stevino, Tacqueto, Pitiſco, &c. ſed quam breviſſimè.

Index.

II. Euclidis Data Gr. Lat. ex edit. D. Hardy, 4°. Pariſ. 1625. collata cum edit. Lat. Baſil. 1546. & cum MSS. Lat. in ambulacro Bodl. 178. & cum MSS. Græcis in Arch. Pembr. 161. & cum MSS. Arab. in Arch. Seld.

Una cum præfatione Marini Gr. Lat. & ſcholiis veterum atque etiam recentiorum manuſcriptis.

Thabeti Data Arab. & Lat. è codd. Seld. & ex cod. Bodl. Con. Apoll.

Jordani Data Arithmetica ex MS. Bodl. in ambul.

III. Euclidis Introductio Muſica, & Sectio Canonis. Gr. Lat. juxta edit. Meibomii 4°. & Penæ Par. 1557. 4°. collata cum MS. Ben. 183. & MS. Gr. Pembr. 41. cum notis Meibomii & aliorum.

IV. Euclidis

IV. Euclidis (uti vulgo creditur) Optica & Catoptrica. Gr. Lat. uti pridem edidit Pena Par. 1557. collata cum Lat. Baſ. 1546. & Italica edit. Dantis. Flor. 1573, & cum MSS. Gr. in Arch. Pembr. & in bibl. D. Joan. Oxon. & cum MSS. Arab. Seld. & cum MSS. Lat. in Ambul. Bodl. 178.
Una cum notis D. Savilii & aliorum, & epiſtola Kepleri, & Penæ præfatione.

V. Euclidis Phænomena Gr. Lat. ex edit. Argent. 1572, 8° & cum ſcholiis antiquis, & notis Maurolyci, Romæ 1592, 4° collata cum MSS. Gr. Coll. D. Joan. Oxon. & Coll. Reg. Cantabr. & in Arch. Pembr. 161, & bibl. Voſſianæ, & cum MSS. Arab. Seld. & cum MSS. Lat. in ambul. Bodl. cum notis.

VI. Euclidis fragmentum de Levi & Ponderoſo Lat. ex edit. Baſil. 1546. collatum cum MS. in Coll. D. Joan. Oxon. & in ambul. Bodl.

VOL. II.

Apollonius Pergæus, magnus Geometra.

I. APollonii Pergæi Conicorum libri VII. Quatuor quidem priores Gr. Lat. ex verſione Fr. Commandini, Bonon. 1566. collatâ cum verſionibus Memmii & Maurolyci. Græcè e codd. MSS. bibl. Savilianæ & bibl. Leidenſis & cod. Regis Chriſtianiſſimi 103. Labb. p. 271.

Adnexis commentario Eutocii Lat. ex verſione Commandini, & Græcè ex cod. in Arch. Pembr. 169. atque notis D. Savilii, & aliorum.

Tres autem ſequiores libri, ſcil. 5. 6. 7. (nam octavus jam olim periit) Arab. & Lat. ex tralatione Arabica Beni Muſa, qui editionem Eutocianam expreſſit, & nova verſione Latinâ, una cum notis Abdolmelic Arabis, qui Apollonii Con. libros ſeptem in compendium redegit, ex cod. MS. Bod. tum etiam notis Borelli, Mathematici egregii, & aliorum, cum ſchematis & notis ex ſchedis D. Golii, Viri ſummi. Hæc cum Lemmatis Pappi.

Tranſlatio Arabica Beni Muſa ex cod. bibl. Leidenſis (qui etiam MS. optimæ notæ in Catalogo librorum MSS. D. Golii ☞ *μακαρίτε* apographum eſt) tranſcripta fuit. Golianus codex

codex etiam quatuor priores Conic. libros exhibet: ſicut & iſte in bibl. Florentina, quem Latinè vertit A. Ecchellenſis, non adeò felicitèr.

II. Serenus de Sectione Cylindri Gr. Lat. Græcè quidem ex MSS. Regis Chriſtianiſſimi, & Lat. ex verſione Commandini 1566. Bonon. cum notis ipſius, & D. Savilii, & aliorum.

III. Apollonii Pergæi περὶ λόγου ἀποτομῆς libri duo, nunquam antehac in Occidente viſi. Arab. & Lat. ex MS. Seld. cum notis. Diſquirendum, an liber de Sectionibus in bibl. Florentina, cujus mentio fit in biblioth. Labbeana, ſit idem illud opus.

IV. Thabet, Abu Hamed, Abu Sahl, Abu Mohammed, & aliorum clariſſimorum Geometrarum, Aggreſſiones de anguli rectilinei triſectione, Arab. & Lat. cum notis Forſteri, Borelli, & aliorum. Textum dant MSS. Seld. & Gravii.

VI. Thabeti Lemmata Arab. & Lat. una cum tractatu ejuſdem de rationum compoſitione, etiam Arab. & Lat. ex codd. MSS. Seld. & Bodl.

Adde Maurolyci V. librum Conicorum.

Acce-

Accedat, quod necessarium est, ex Schotenio, Viviano, Barrovio. Torricellio, Cavallerio, Gregorio a S. Vincentio, Mydorgio, Wernero Norimb. Baroccio, Wallisio, Andersono; Vieta, Herigono, Ghetaldo, Riccio, Scaligero.

VOL. III.

Archimedes Syracusanus.

Archimedis Opera; viz.

I. Circuli dimensio Græcè ex edit. Basil. 1543. & ex MS. 43. Reg. Christianiss. Labb. p. 271. Latinè verò ex versione Commandini Ven. 1558. cum notis Arabum ex MSS. Seld. Arabicis & Lat. MSS. in Bibul. Bodl. & in Arch. Seld. & in Coll. Caii Cant. 1. atque annotationibus Commandini, Savilli, Wallisii, & aliorum; ex Snellio, Pellio, Greg. a S. Vincentio, Lalovera, Gregorio Scoto, Hugenio, & M. de Angelis aliisque, quod juvat: sc. Regiomontano, Cusano, Peletario, Bovillo, Christmanno, A. Romano, à Ceulen, Buteone, B. Porta, Castaldo, Alcalmo.

Eutocius in lib. de circuli dimensione Gr. ex edit. Bas. & MSS. Gall. Latinè verò per Command.

II. De

II. De lineis ſpiralibus Gr. ex edit. Baſ. & MSS. Reg. Gall. Lat. per Command. cum notis ipſius, & Savilii, & aliorum. Confer ea, quæ D. Walliſius, Bullialdus, & alii hac de re ſcripſerunt.

III. Quadratum paraboles Gr. ex edit. Baſ. & MSS. & Lat. per Command. cum commentario ipſius, & opuſculo L. Valerii ejuſdem argumenti.

IV. De conoidibus & ſphæroidibus Gr. ex edit. Baſ. & MSS. & Lat. per Command. cum comment. ejus.

V. De arenæ numero Gr. ex edit. Baſ. & MSS. Reg. Gall. Latinè per Command. una cum ipſius annotatis.

VI. De Sphæra & cylindro libri 2. Gr. ex edit. Baſ. & MSS. Gall. Lat. ex eadem editione Baſil. (emendata tamen) cum notis D. Savilii, & Scholiis Arabum ex MSS. Arab. Seld. & Lat. in ambul. Bodl. & Arch. Seld. & Hebraicè verſi ex edit. Coſtæ Ben Luca MS. Laud. B. 108. Hanc Matheſin ornârunt Torricellius, Tacquetus, Walliſius noſter, alii.

Commentarius Eutocii in libros de Sphæra & Cylindro Gr. ex edit. Baſ. & MSS. Reg. Chriſtianiſſ. & Latinè ex edit. Baſil. (ſed correctâ) Huc refer, quæ ad duarum mediarum proportional. ἐφόδιον pertinent, ex Carteſio, Hugenio,

genio, Slusio, Gregorio utroque, Wernero Norimb. Gruenbergio, Molthero.

VII. De æquiponderantibus libri duo Gr. Lat. ex edit. Bas. & MSS. Reg. Gall.

Eutocius in libros de æquipond. Gr. Lat. ex edit. Bas. collata cum MSS. Reg. Christianiss. cum commentario Guidubaldi.

Heic de centro gravitatis ex Commandino, L. Valerio, de la Faille, Guldino, Torricellio, Villalpando, & præcipue D. Wallisio.

VIII. De iis, quæ vehuntur in aquis, sive περὶ ὀχουμένων Gr. ex MSS. Reg. Gall. Latinè verò per Commandinum, cum notis ejusdem, & Baldi, & D. Savilii.

Heic Hydrostatica.

IX. Archimedes, vel potius Zenodorus, de isoperimetris, Lat. ex MS. in ambul. Bodl.

X. Archimedis exoterica ex Rivalto, cum auctario. Adjicere heic licet Marini Ghetaldi *Archimedem promotum.*

Propositiones ipsæ Archimedeæ collatæ cum Græcis Rivalti.

Excerpta nonnulla ex commentariis Rivalti, atque ex editione Italica Nic. Tartaleæ.

Archimedem promittit D. Montonus Gallus. Dedit nuper Borellus librum, cui tit. *Archimedes*, ita & Fabrius. Legito inde quicquid noviter adinventum.

VOL.

VOL. IV.

Pappus Alexandrinus & Hero.

I. COllectio Mathematica, Græcè ex binis MSS. bibl. Savilianæ, edita aliquantum auctior. Habet & Gr. MS. D. Leſcuyer. Lat. ex verſione Commandini, aliquot in locis emendata, una cum notis ipſius atque aliorum: & ad l. 7. Apollonii nonnulla a Snellio, Ghetaldo, Vieta, & Schotenio reſtituta.

II. Heronis Alexandrini Pneumatica: ex codd. in Arch. Pembr. 169. 148. & Laud. C. 66. Lat. ex verſione & cum notis Commandini.

——Automata ex MSS. Gr. D. Voſſii & Pembr. 169. 195.

——Belopoetica, Cteſibii potius, Gr. Lat. ex edit. Baldi 1616. 4°. cum notis ejuſdem aç aliorum, v. Pembr. MS. 187. 13.

——De machinis bellicis MS. Gr. D. Voſſii, & Lat. ex verſione Baroccii, & è MSS. Gr. Pembr. 169. 137.

——Barulcus Arab. & Lat. e cod. MS. Leidenſi, vel è ſchedis D. Golii, V. clariſſimi, qui opus iſtud *magni Mechanici* prelo aptiſſimum reliquit.

——Alia ἀνέκδοτα ejuſdem Authoris penes celeberr. V. D. Iſ. Voſſium.

Ariſtotelis

Aristotelis mechanica ex edit. & cum notis Monontholii, Baldi, Blancani.

Pachymerii Mechanica Lat. per Bechtum, Bas. 1560.

Adjunge J. Frontinum de Aquæductibus ex editt. præcipuè verò D. Auzotii, si exstet: imò & Gromaticos ex edit. Turnebi ac Rigaltii.

Huc refer Procli Diadochi, si istius Geometræ sit, opusculum, de motu Gr. Lat. ex edit. Par. 1542. & MS. Pembr. 161. 184. & Pembr. 76. 404. & Anonymi problema de motu Digb. 93.

E scriptis Recentiorum mechanicis, seu de motu, excerpta, uti (post Jordanem & Baconem) Baldi, Varronis, Galilei, Gassendi, Borelli, Fabrii, Herigoni, & maximè D. Wallisii, qui cæteris omnibus in difficillima ista Matheſi palmam præripuit, etiam Guidubaldi, Monantholii, Stevini, Schotti, B. Portæ.

Anonymi Tactica, opus absolutissimum: ubi & de Thessalomachia, strategematis, ac acie ordinanda, &c. Gr. MS. Pembr. 131. 262.

Pediasimi Synopsis Geodætica ex MSS. Pembr. 169. 41. 161. & 70. 396. & 76, 412. & excerpta 111. 74.

Heronis Junioris Geodæsia Gr. Lat. per Barocc. & ex MSS. Pembr. & Arch. Bodl. & bibl. Vossiana.

——— De terminis Geometricis Gr. Lat. per Dasypodium Argent. 1570.

Habet D. Vossius in sua lectissima bibliotheca Græcè scripta, Apollodori Poliorcetica, Asclepiodori Philosophi Tactica, Urbicii Tactica, Nicephorum περὶ στρατηγιῶν & alia istius Gregoræ,

goræ, Philonem Byzantium de machinis bellicis, & oppugnandis defendendisque urbibus, Ariani & aliorum Tactica, Demetrii Cubicularii Naumachica, Constantini Porphyrogennetæ Piratica, & Anonymum de strategematis bellicis, & alium de ordinandis aciebus. Vegetius Laud 42. J. MS.

Mechanici cujusdam, qui sub Alexandro M. floruisse dicitur, Tactica: Arab. & Lat. è codice bonæ notæ in Coll. D. Joan. Oxon.

Hic de ponderibus & mensuris, quod idoneum, ex Gravio, Agricola, Brerwoodo, Villalpando, Capello, Mersenno, Jordano, Gassendo, Gronovio.

VOL. V.

ATHENÆUS.

MAchinamenta Bellica lib. V. at quintus inscribitur Philonis Athenæi, fol. 57. una cum Ctesibio, (Βελοποιικὰ) Bitone de instrumentis bellicis, & cestis Africani, fol. 106. capitibus 169. & fol. 22. excerptis ex Apollodoro, Gr. Lat. ex MSS. in Arch. Pembr. 187. & optimo codice in Coll. Magdal. Oxon.

Anonymus de obsidione toleranda MSS. Pembr. 187, 137. & Voss.

Anonymi

Anonymi Strategemata Veterum ſelecta. Pembr. 187. 156. & Voſſ. & Præcepta militaria ibid. fol. 172. & Voſſ.

Accedant Tactica Æneæ, Æliani, Leonis, & aliorum.

Adde Vitruvium, artis Architectonicæ Authorem unicum, qui ad nos uſque pervenire potuit, juxta edit. D. Laet, collat. cum MS. in Coll. D. Joan. Oxon. cum notis adnexis ex D. Barbaro, Baroccio, Cataneo, Villalpando, Frearto, aliiſque, quæ juvent: (neque enim adeò ampla eſt ars iſthæc, ac multi exiſtimant) tum de militari Architectura tam Veterum quam Recentiorum. Conſule hac in re præſtantiſſimum Voſſium, tum Maurolois, Tacquetum, Goldmannum.

Geoponica MS. Pembr. 54.

Excerpta ex Plinio, Columella, & Macrobio, quæ videbuntur.

Galeacius de S. Sophia T. D. 110. MS. Laud.

Anonymus de eadem Eccleſia C. 46. Laud.

Pictura arcæ Noæ Laud. K. 86. & templi Solomonis ad indicem Lyræ inter MSS. Laudinos.

VOL.

VOL. VI.

Diophantus Alexandrinus.

ARithmeticorum libri ſex, & de numeris multangulis liber unus, Gr. Lat. cum commentario C. Bacheti. Pariſ. 1621. collati cum MSS. bibl. Savilianæ. Conferatur etiam cum editione Xylandri. Quære, an tredecim libri iſtius Mathematici exſtent Græcè in bibl. Vaticana: multi enim id adſerunt.

Theo de Mathematicis ad Platonis lectionem requiſitis Gr. Lat. per Bullialdum. Par. 1644. cum notis ejuſdem & aliorum. Græca conferantur cum MSS. in Arch. Pembr. & in bibl. Coll. D. Joan. Oxon. & in Arch. Laud. C. 66.

Nicomachi Geraſeni Arithmetica, cum notis Camerarii.

Nicomachi Arithmetica Θεολογούμενα.

Iamblichus in Nicomachi Arithmetica.

Aſclepius in Nicomachi Arithmetica, Gr. Lat. ex codd. MSS. in Arch. Pembr. 4°. 4. ſive 113. & in Arch. Seld.

De Arithmetica Tractatus imperfectus in Arch. Seld. bis.

Boethii Arithmetica ex MSS. Baliolenſis Collegii 258. & Trin. Oxon. 24. & Pembr. 61. & 65. & 211. & Ben. 309. & Petr. 29. collatis cum edit. Rufi & Clichtovei.

Barlaami Monachi Logiſtica, Gr. Lat. ex edit. D. Chambers, collata cum MSS. Bibl. Savil. & Seld.

Maximi Planudis Arithmetica ſecundum Indos, Gr. Lat. ex cod. MS. in ambul. Bodl. & Laud. 68. & Ali Koſhgius. Vide MS. Perſ.

Thabeti tractatus de veritate propoſitionum Algebricarum ex demonſtrationibus Geometricis adſtruenda, cum aliis tractatibus egregiis, quæ Gebricam artem ſpectant. Arab. & Lat. è cod. MS. Bodl. Carpe ex S. Empirico Gr. Lat. quod decet.

——quæ ex Leonardi Piſani Algebra.

——quæ de Pellii noſtratis prælectionibus in Diophantum.

Figuræ, quibus mercatores Turcici utuntur. MS. Arab. Laud. B. 38.

De fractionibus tr. duo MS. Lat. Laud. E. 107.

R. Abrahami Caii Arithmetica, Hebr. & Lat. per Schreckenf, 1546.

Alchindus de ſex quantitatibus.

Carpe quod lubet ex noſtratibus, Bredon, Suiſſet, Wallingford, Bradwardin, Peccam.

Adde ex Beda & Martiano, quæ huc ſpectant, juxta fidem MSS. codd. Optimi enim ſervantur utriuſque Scriptoris in bibl. Britannicis: tum ex Caſſiodoro & Iſidoro.

Conſulantur moderni Algebriſtæ, Tartalea, Cardanus, Clavius, Stifelius, Stevinus, Herigonus, Vieta, Oughtredus, Harriotus, Carteſius, Walliſius, Fermatius, Paſchalius, Anderſonus, Bovillus, Buteo, Cataldus, Lud. à Ceulen,

Ceulen, Fr. Schotenius Faulhaber, Kinckhuyſen, Waſſanaer, Glareanus, Xylander, Jordanus, Malapertius, Mengolus, Maurolycus, Nonius, Ramus, Scheubelius, Salignacus, Snellius, Taiſuer, Pellius, Billius, Reimoldinus, Cavallerius, Bombellius, L. Burgenſis.

VOL. VII.

Μικρὸς Ἀστρονόμος, *ſive* Parva Syntaxis *Alexandrinorum.*

COntinebantur in illo Codice, (quem Arabes *Tractatus intermedios* vocant, ſc. inter Στοιχειωτὴν & *Magnum Conſtructorem*) præter ipſius Euclidis Data, Optica, Catoptrica, & Phænomena,

1. Theodoſii Sphæricorum libri tres Gr. Lat. ſecundum edit. Penæ, & illam Ven. collatam cum MSS. Græc. in Arch. Pembr. & in bibliotheca Saviliana, & cum Arab. codd. Seld. & Lat. in Ambul. Bodl. cum ſelectis notis ex Clavio, integriſque Savilii.
2. ——de habitationibus Gr. Lat. coll. cum MSS. Gr. Pembr. 166. 254. & MSS. Arab. Gr. & Lat. cum notis Auriæ.

3. ——de diebus ac noctibus, Gr. Lat. ex MSS. Gr. Pembr. 166. 262. cum ſcholiis, & Arab. & Lat. cum notis Joſ. Auriæ & Daſypodii.

II. 1. Autolycus de Sphæra mota, Gr. Lat. ex MSS. Gr. Pembr. 166. 166. & Arab. & Lat. cum Scholiis Veterum, ac notis Auriæ.

2. ——de ortu & occaſu, Gr. Lat. ex MS. Gr. Pembr. 166. 184. cum ſcholiis, & cum notis Auriæ.

III. Menelai (qui corruptè ab Arabibus legendo ς pro ω Mileus vocatur) Sphærica. Arab. & Lat. collata cum MSS. Arab. Seld. & Lat. in Ambul. Bodl. Adjectis notis atque etiam Sphæricis Maurolyci.

IV. Ariſtarchus de magnitudine Luminarium, Gr. Lat. per Command. cum notis ipſius & Savilii, & explicationibus Pappi: ad fidem MSS. Arab. Seld. & Gr. Arch. Bodl.

V. Hipſiclis Anaphoricus, Gr. Lat. juxta edit. E. Bartholini, cum notis ejuſdem atque aliorum: collatus cum MSS. Gr. Arch. Bodl. & cum Arab. Codd. Seld.

Huc accedat Beni Muſa de figuris planis & Sphæricis.

——

VOL.

VOL. VIII. & IX.

Claudius Ptolemæus. Quantus Scriptor!

I. PTolemæi Μεγάλη Σύνταξις ſive Almageſtum, Græcè ex edit. Baſil. 1538. & MS. optimo in Arch. Seld.

Latinè ex verſione nova, quæ in bibl. Saviliana ſervatur, collata cum Trapezuntina, recognita per Gauric. 1528. & 1541. & 1551. per Schreckenf. & cum verſionibus Lat. ex Arabico in Coll. Nov. 281. & in Coll. Magd. 136. & in bibl. Bodl. & edit. vulgatis.

Illuſtratum Scholiis Arabum ex MSS. Arab. D. Pocockii & in bibl. Regia; & uberrimis commentariis Arab. in bibl. Bodl. & Perſicè in Coll. D. Joan. Oxon. MS. & Arab. MS. in bibl. publica Cantabr. inter MSS. Erpenianos, literis Hebraicis ſcriptum.

Commentarii Theonis & Cabaſilæ, Gr. ex edit. Baſ. & MSS.

Notæ Gaurici, Schreckenfuſii, & aliorum ſelectæ, integræ D. Savilii.

Jo. Raſel tranſlatio ex Græco Almageſti cum commentariis, & epilogo ad Nicolaum P. Rom. contra Jacob. Cremonenſem MS. Lat. B. 170. Laud.

II. Al-Suphius de Stellis fixis Arab. & Lat. cum figuris geminis, e codd. MSS. D. Pocockii,

D. Thevenoti, & fortè ex muſeo D. Golii, V. præclariſſimi, cum notis.

III. Liber egregius de erroribus in canone fixarum. Arab. & Lat. è codd. MSS. in bibl. Bodl. Con. Apoll. & bibl. D. Golii.

IV. R. Abrahæ Aben-Ezræ Aſtronomia. MS. Lat. Digb. & πόλεμος inter MSS. Seld. Opus excellens; & fortè MS. Pembr. 67.

V. Naſireddini Inſtitutiones Aſtronomicæ, cum commentario luculento Arabico Huſain Ebn Mohammed Niſaburienſis, qui Noddam vocatur, Arab. & Lat. ex MS. Coll. Joan. Oxon.

VI. Cleomedis Meteora, Gr. Lat. per Balforeum, & ex editione Vallæ & Baſ. 1547. collata cum MSS. opt. in Arch. Pembr. fo. 9. 75. & 50. 15. & 4° 56. 57. & cum MSS. Savilianis cum notis ſelectis Balforei, & aliorum, & ſcholiis Gr. (fortè Pediaſimi) doctis quidem ex MSS. Savil. & Pembr. 169. 75. & 161. & 70. 296. & 111.

VII. Pſelli compendium quatuor artium, Arithmeticæ, Muſicæ, Geometriæ, & Aſtronomiæ, Gr. Lat. per Xylandrum, & per Murenum, Lipſ. 1590. & ex *MS.* Pembr. 94.

Item Michaelis Pſelli παντοδαπὴ διδασκαλία. Ro. 18. 256. ubi de ſtellis à capite 120. & fol. 294. b.

Ejuſdem

Ejuſdem ſolutiones quæſtionum Phyſicarum, fol. 665.

Item iſtarum ſcientiarum Syſtema Pachymeris ex *MS.* Arch. Pembr.

Item Caſſiodorus de iiſdem ex edit. Gr. & *MSS.*

De Paſchate egregia, & excerpta ex Panario Epiphanii de eodem.

VIII. Albategnius (Albatani) Lat. ex edit. Venet. 1552. & *MSS.* Lat. Digb. & Savil.

IX. Alfragani Aſtronomia Arab. Lat. ex editione ac illuſtratione D. Golii, collatis etiam *MSS.* Latt. Digb. & Savil. & Laud. E. 107.

X. Nic. Copernici Epiſtola ἀνέκδοτος de tempore annuo, ex bibl. Savil.

XI. Campanus e *MSS.* Digb. & Bodl. & *MS.* Coll. Novi 293. & Ben. 93.

XII. Ric. Wallingfordi libri 4. egregii de ſinubus ac proportionibus, cum ſcholiis D. Lenys Lat. è cod. *MS.* Digb. 178.

XIII. Sim. Bredon ſuper demonſtrationes aliquas Almageſti. Opus perdoctum, ex *MS.* eodem Digb.

Argyri Aſtronomica quædam Gr. Lat. e *MSS.* Gr. Seld.

Ali, filii Aben Ragel, Aſtronomia Lat. Ven. 1485. per Ægid. de Tebaldis.

Petri Alliacenſis opera Aſtronomica. Lat è *MS.* Orial. 14.

Aſtronomica *MSS.* Ben. 193. & 194. & Coll. Nov. 295. & Coll. Joan. Oxon.

Manilius ex edit. Scaligeri ac Bullialdi coll. cum *MS.* CCC. 2.

Swinſhed de motu cœli. Cant. Arch. 127.

R. D. D. Sethi Wardi Aſtronomia Geometrica: opus eximium. Idem de Cometis.

Introductio ad Aſtronomiam ex Gaſſendo, Tacqueto, Ricciolo, Keplero, Scheinero, Hevelio, Bullialdo, Borello, Longomontano, Herigono, Peurbachio, Stevino, Galileo, Schickardo, Hortenſio, Oſwaldo, Baroccio, Maurolyco, Guidubaldo, Maimonide in Miſhue Tora, Bettino, Langreno, Comite Pagano, Caſſino, Blancano, Blanchino, B. Porta, Linnemanno, Heckero, Abrahamo Zacuth, Cavallerio, Malapertio, Urſtitio, Clavio, Santbech, Dante, Diaz, M. Scoto, Chriſtmanno, G. Wendelino, Ariſtarcho Merſenni, Philolao Bullialdi, Ang. Riccio, Wernero Norimb. G. Bonato, Bovillo, Gaurico, Schonero, Rheinoldo. Nonio, Rhetico, Mœſtlino, Tychone, Junctino, obſervationibus Haſſiacis, Metio, Lansbergio.

Heic, vel in ſequente Vol. de Cometis & eclipſibus, tam ex ſcriptis Vett. quam recentiorum, Daſypodii, Cyſati, Gemmæ, Kepleri, Hevelii, Lobkowitz, Petiti, Auzotii, Piſonis, Snellii,

Acce-

Accedant.

Quædam de Vietæ Harmonico cœleſti, cujus mentio in Aſtronomia Philol. Item de Salini problem. Aſtronom. in Coll. Jeſuit. Genuæ.

Nic. Copernici Revolutiones, juxta edit. Mulleri & Rhetici: & Joannis Regiomontani Epitome Almageſti: & Gebri Arabis l. 9. in Almageſtum, cum notis D. Savilii. Noremb. 1533. ex bibl. Savil.

Excerpta ex Inſtitutionibus Aſtronomicis Arab. MSS. in Coll. D. Joan. B. & Almageſto, i. e. Aſtronomia Averrois. MS. Arab. D. Pocock.

Thii Mathematici Obſervationes 7. Gr. Lat. ex Aſtronomia Philolaica & MS. in ambul. Bodl.

Excerpta ex Plutarcho de placitis Philoſophorum. MS. Pembr. 131. 404.

Jo. de Dandis opus planetarium, Appiani illo ingenioſius MS. Laud. 155.

Item alius de eodem argumento, fol. 345. & fol. 406. de acceſſu ſolis: & fol. 118. Ευμέθοδος ὑπόδειγμὰ θεωρημάτων παγοδαπῶν, ubi de problemate illo Anthemii Mechanici, πῶς δεῖ ἐν τῷ δόθεντι τόπῳ καλασκευάσαι ἀκλίνα κρεμαπλεῖν ἡλιακὴν ἀμελαχινηλον ἐν πάσῃ ὥρᾳ κ᾽ τροπῇ.

VOL. X.

Claudius Ptolemæus.

I. CAnones πρόχειροι Gr. Lat. Hæc jam primum prodeunt ex MSS. Gr. Savilianis binis & Pembr. & Bodl. in Ambul. & Coll. Novi 252. una cum duplici commentario Theonis Gr. ex iiſdem MSS.

II. Heraclii Imperatoris luculentiſſimus commentarius in canones πρόχειρος Gr. Lat. ex codd. MSS. bibl. Savil. & Bodl. in Ambul. cum tabb. nonnullis.

III. Claudii Ptolemæi Hypotheſis & Canon Regum, & Proclus de Sphæra, ex edit. D. Bainbrigii, coll. cum MSS. Savil. & Pembr. item Leontius de Sphæropoeia, Gr. Lat. ex edit. Santandreana: item Procli hypotypoſes Aſtronomicæ Gr. Lat. ex edit. Allatii, & è MSS.

IV. Claudii Ptolemæi Anathema in templo Serapidis, & περὶ κρίσεως ex edit. D. Bullialdi & MS. Bodl. in Ambul. cum notis Bullialdi & aliorum.

V. Tabulæ Perſicæ, Gr. Lat. diverſarum editionum: è codd. Gr. Pembr. tribus, viz. 63. 58. & 100. & Seld.

VI. Tabulæ Perſicæ Naſiroddini. Perſ. Lat. ex bibl. Goliana.

VII. Ta-

VII. Tabulæ Perſicæ Ologbegi, Viri Principis, ex MSS. Coll. D. Joan. Oxon. & D. Pocockii, & bibl. Savil. & Arabicè in Coll. D. Joan. Oxon.

VIII. Excerpta ex tabulis MSS. Arabicis, 1. Ebn Shatir Damaſceni in Arch. Seld. 2. Omadoddini, metrice, in Coll. D. Joan. Ox. 3. Cyriaci Presbyteri. Arab. Laud. B. 80. 4. Mugiſal ſive Συλλογὴ Perſica MS. Laud. A. 130. Aſtronomica. Habet, inter alia, præcipuè de fixis Stellis, de tempore, ventis, æſtu maris, montibus & fluviis, Mechanicis, Aſtrolabio, Teleſmatis, & Poetice. 5. Encyclopædia Fratrum germanorum, ſive Echwanol Sepha MS. Arab. A. 159. & apud D. Pocock, ubi inter alia, de Quadrivio, quod vocat Boethius, atque præcipuè Geographica & Muſica. 6. Aſtronomorum aliquot Perſarum collectio: ſunt autem Yahya Ebn Mohammed excerpta ex Abu Abdalla Maredinenſe, Gelatoddin Manſur, Hoſein Ebn Hoſein, Chowareſmius Alkobræus, Feſſol Hatem ſuper Mohammed Giagermæum, liber egregius. Tum Ali Sergiandius, percelebris Aſtronomus, de ſphæra, de epochis, de urbibus: Ali denique Koſhgius, Author optimus, de Logiſtica ſecundum Indos, & Aſtronomia: ſervatur in eodem Vol. & Naſſiroddin Tuſenſis, tr. de Aſtrolabio. Perſicè omnia.

Tabulæ Aſtronomicæ Abu'l Abbas Achmed Ebnól Banna Arab. MS. B. 115. Laud.

Tabulæ

Tabulæ Ebn Atar ſecundum doctrinam Ebn Shatir Damaſceni MS. Arab. A. 50. Laud.

Mohammed Abu Omar Ebn Kaſem Andeluſani, i. e. Toletani, Aſtronomia characterе Afric. in bibl. D. Joan. B. Oxon. Ibidem eodem argumento ac characterе libellus Abu Iſaac Ibrahim Ebn Mezerkal cum tabb. aliquot. Tum Mohammed Ebn Mohammed Alſuphius de ſciatericis.

De compoſitione Tabularum tractatus, qui vocatur, צפיחא לבן אלזרקאלה i. e. Plinthus Arzachelidæ, liber elegans ac utilis, Hebraicè MS. Laud 108. Tum tract. Jacobi Ben Macir Hararenſis de Aſtrolabio, cum commentario Hebraicè, ibidem: MS. Lat. E. 107. Laud, viz. Calendarium Richardi Monke, Capellani de Anglia anno 1434. Joannes de Sicilia ſuper canones Arzachelis. Tabula mediorum motuum per Magiſtrum Rede: Almanach ad meridianum Oxon. Canon fixarum, cum figuris conſtellationum, & tabulæ Toletaniæ certè egregiæ. Demonſtrationes canonum tabb. Liber doctus. Theorica Planetarum. Calendarium Groſſi Capitis. Humenuz Ægyptiorum Philoſophi & Magiſtri filiæ Ptolemæi. Almanach. ſeu tabb. ab Arzachele mutatæ in annos Alexandrinos, & a Magiſtro Joanne Papienſe in annos Chriſti. Ars quadrantis, & cylindri compoſitio.

De Sphæra Digb. 93. Kenubi Aſtronomus, Digb. 93.

Theorica Si. Bredon, Digb. 93. liber egregius.

Theorica Planetarum, Digb. 93.

Tabb.

Tabb. W. Rede Oxon. Digb. 57. 25. Ibi fol. 41. Tabb. aliæ Oxonienſes abſolutiſſimæ cum eclipſibus ab A. 1376. ad A. 1390. Ibi de uſu inſtrumenti, dicti *Albion*, inventi, quod puto, per Ric. Wallingford. Ibi fol. 131. de æquatione dierum tract. perpulcher. Ibi rationes æquationum Planetarum, & quantitas annua per Thabet & R. Monke, & capitula Almageſti fol. 146.

Deſignis Zodiaci & de Planetis, Gr. Pembr. 76. 143.

IX. Arzachelis tabulæ ex MSS. Lat. Mert. 73. & Arch. Bodl. 122. & bibl. Savil.

Item tabb. Prophatii Judæi, ex MSS. Mert. & Arch. Digb. & bibl. Savil.

Canon fixarum per W. Wyrceſtre 1440. Laud B. 23. Ibidem.

G. Eveſham de motu octavo Sphæræ. Oxon. 1316.

X. Alphonſi tabb. ex editt. & MSS. Laud B. 23. & E. 107. cum notis.

XI. Obſervationes & tabb. MSS. P. Dacii Ben. 330. Eſhenden Orial 65. Lemonicenſes. Publ. Cantabr. 224. Si-Bredon 24. Alb. Batecomb cum aliis Magd. Oxon. 14. Killingworth 168. Lumly. Caerleon 188. Lumley. R. Wallingford, Read Oxonienſis.

De Calendario MS. Arab. 4° in legato Scaligeri & Chronico-Samaritan. Arab. ibid.

Quære an Gnomonica hic interſeri poſſint, tam ſecundum veteres, Latinos ſc. & Arabas, quam recentiores, puta Clavium, Herigonum, Magnanum,

nanum, Commandinum, Oughtredum, & e MSS. Rawlinsoni, Hoggii, & Forsteri.

XII. D. Horroxii Observationes cum notis D. Wallisii, & D. Rooke, quod reperiri potest cunque.

XIII. Excerpta quam brevissima ex tabb. Rudolph. Philolaic. Lodoiticis, Mediceis, Danicis, Prutenicis, Bergens. Frisicis, Lansbergianis, illis Riccioli, Wingi, Streti, recentiorumque aliis, & ex observat. Tychonis, sive a Curtio, sive a Bartholino vulgatis.

XIV. Collectanea ex Vett. marmoribus, Historicis, Chronicis, Tabb. Paschalibus computisque MSS. de re Chronologica, atque perparcè ex Petavio, Scaligero, Simsono, Calvisio, Strauchio, aliisque recent. viz. D. Marshamo, Seldeno, Usserio, Seneschallo, Petito, Clavio, Vieta, Emmio, Allatio, Lydiato, Cardano, G. Mercatore, Christmanno, R. Ori per Christman. Maurolyco, Gassendo, Baronio, Saliano, P. Alliacensi, A. Ecchellensi in Byzant. Histor. una cum Censorino ex edit. Lugd. Bat. & MS. & Beda ex MSS. Joan.

VOL. XI.

Claudius Ptolemæus.

I. Περὶ φάσεων ἀπλανῶν ἀστέρων, Gr. Lat. multo emendatius, quam Petavius olim dedit, è codd. MSS. Savil. & in Ambul. Bodl. cum notis Petavii & aliorum.

Anonymus de ortu & occasu fixarum Gr. MS. Pembr. 94.

II. Claudius Ptolemæus de Analemmate, Lat. cum notis Fred. Commandini, Mathematici præstantissimi, & amplissimi V. D. Savilii ac aliorum: collat. cum MS. in bibl. Bodl. in Ambul.

III. Geminus de apparentiis & isagoge, &c. ex editt. 1590. & illâ Petavii, viri summi, & MSS. bibl. Savil. & Pembr. 187. 206. & 165. 9.

Festus Avienus etiam ex MS. item Germanicus, & Cicero, & Hyginus.

Adde hic Hipparchum & Tatium, ex editt. Victorii ac Petavii, & MSS. bibl. Savil.

IV. Arati Gr. Lat. juxta edit. H. Grotii, incomparabilis V. collata cum MSS. Pembr. 4°. 419. 113. cum Scholiis ἀνεκδότοις & καλοῖς, & 8° 133. & extra numerum, c. 78. & compendiosa metaphrasis Arati & docta. Pembr. 131. 429.

V. He-

V. Heraclius Imperator, Philoponus, Nicetas, aliique Græcorum de Aſtrolabio Gr. Lat. ex codd. MSS. Pembr. & Savil. & Coll. Nov. & Bodl. in Ambul. una cum Scholiis Arabicis ex MS. Arab. Con. Apoll. & ex MSS. Lat. in arch. Seld. & ex Hermanni Aſtrolabio MS. Seld. & MS. Bodl. in Ambul. & Digb.

Philoponus, ut puto, elegans enim eſt, & meminit Ammonii diſcipuli ſui, & Imperatoris, puto Heraclii, inſtigantis, de Aſtrolabio Gr. MS. Pembr. 166. 197.

Alius de eodem ibidem: & Anonymus de Quadrante, fortè ex Latino, (meminit enim Pariſ. & Montis Peſſulani) Gr. MS. Pembr. 187. 201. & Pembr. 165.

Item Scholia Anonymi, imò & Macarii Hieromonachi, adjuvante illum fratre ſuo, Nicephoro Gregora, ibid. Item, nonnemo de Aſtrolabio, hortatu Manelli Cardinalis ad Papam Romanum, uti videtur: ibid.

VI. Jordanus de Planiſphærio ex edit. Command. & per Valder. 1536. & MSS. in bibl. Bodl. in Ambul. & Caii 1.

De prognoſticationibus & obſervationibus aeris mutat. ex Rob. Lincoln. & Alkindio tam edit. quam MS. & Columella, & Plinio, & Macrobio. [Prognoſticon Gr. MS. Pemb. 131. 262. & Pembr. 194. 88. & ibi de ortu & occaſu fixarum optimè.

Qu. de Beſſarionis Card. canone fixarum aut edito aut ſcripto in bibl. Ven. D. Marci.

Alkindius

Alkindius de pluviis per planetas.
Hygini Aſtronomicon ex edit. Baſ. & MS.
R. Abr. Cai de Sphæra Hebr. & Lat. per Schreckenf.
Commentarii in Sphæram & computum Jo. Sacroboſci. MS. D. Joan. Ox.

VII. Ptolemæus, vel Veterum alius, de ſpeculis Lat. ex edit.—& ex MSS. una cum commentario MS. in bibl. Saviliana.
Heliodori Optica, Gr. Lat. juxta edit. E. Bartholini, cum ſcholiis ejuſdem, & ex MSS. Coll. D. Joan. B. & Arch. Pembr.
Robertus Lincoln. de Refractionibus E. 107. Laud.
Anthemii Mechanici, (cujus opus templum S. Sophiæ) fragmentum μηχανημάτων βοηθητικῶν Gr. Lat. ex *MSS.* Coll. D. Joan. Ox.
Alhazeni Optica Lat. ex editt. & *MS.* Cantabr. Petr. 23.
Vitellionis Optica.
Adde Pecchami Cantuar. & Baconis Perſpectiva ex editt. & *MSS.* in bibl. Savil. & Petr. 28. & Linc. 16. & Bodl.
Quære Dioptrica W. Snellii nondum edita.
Hæc cum notis & excerptis neceſſariis ex recentioribus Opticis, Stevino, Herigono, Keplero, Carteſio, Fabrio, Gregorio, Barrovio, (ſeu, quod iſte meruit, Varrone noſtro) Hugenio, Porta, Guidubaldo, Ghetaldo, Hobbio, Gualtero Wernero noſtrate, Daſypodio, Riſnero, Maurolyco, Voſſio, Nonio, Antonio de Dominis, Greinbergio, Cataldo.

Tum de arte Perſpectiva, quæ nunc vocatur, ſive Scenographica, ex Nicerone, Du Boſs, Herigono, Stevino, Alberto Durero.

VOL. XII.

Claudius Ptolemæus.

I. CL. Ptolemæi Tetrabiblos & Carpus Græcè ex editt. & *MSS.* Coll. Nov. 299. & C. C. C. 50. & Laud C. 100. & Pembr. 169. 328. Latinè ex editt. & *MSS.* Cant. Publ. 224. & 152. & Coll. Nov. 75. & C. C. C. 49. Excerpta ex Tetrab. Pembr. 131. 442. Gr. *MS.* Commentarii Procli, Theonis, Porphyrii. Pauli Alexandrini Introductio in Apoteleſmaticam ad filium ſuum Cronamonem. Gr. *MS.* Pembr. 94. 76. Liber bonus de arte minimè bona.

II. Mercurius Triſmegiſtus de decanis. Gr. Lat. ex editt. & *MS.* Gr. Coll. Nov. 299.

III. Vettii Valentis Anthologia Aſtrol. è cod. *MS.* Seld.

IV. Excerpta ex Vettii Aſtrol. Gr. Lat. è cod. *MS.* in Ambul. Bodl. & in *MS.* Seld. & Barocc. 49. 68. & in *MS.* Savil. Gr. ubi Heraclii Comment. in canonas περιχειρεσς.

V. Firmici

V. Firmici Aſtronom. Linc. Coll. 94. & Pembr. 64. *MSS.* collat. cum editis.

Petoſiridis Prognoſtica ex *MSS.* Pembr. 166. 162. & 169. 376.

VI. Aſtrologia Ghaminæi Arab. charactere Mauritanico. *MS.* Legat. Scaligeri.

Albumaſar, (ſeu Abu Maaſher) de nativitatibus. Arab. & Gr. *MS.* Pembr. 94. 68. *MS.* Laud. A. 137. Latinè nullibi non reperitur.

Naſiroddin Tuſenſis de Geomantia. Perſicè *MS.* Laud. 154.

Alchebitius cum comment. Joannis de Saxonia ex editt. & *MS.* Digb. 93. ubi tractat de Annis. Ibi etiam Albumaſar de partibus.

Procli Vranodromus. Gr. *MS.* Pembr. 166. 162. & 169. 376.

Duodecem τόποι Maſála. Gr. *MS.* Pembr. 94. 100. Ibidem Tabulæ, & alia non omittenda.

VOL. XIII.

Claudius Ptolemæus.

I. CLaudii Ptolemæi Geographia, Græcè ex editt. Baſil. per Frobenium, & Paris: cum epiſtola Eraſmi 1546. Gr. Lat. per Bertium: & ex *MSS.* Græcis binis optimæ notæ in Arch. Seld.

Latine verò ex editt. Argent. per Ubelum 1513. & 1520. Lugd. per Villanovanum 1541. Baſil. per Munſterum 1542. & 1552. Coloniæ ex verſione Noviomagi 1540. Romæ 1590. cum tabb. partim æneis, partim ligneis: & ex *MS.* Lat. in Coll. Magd. per Nonium Pacinum. Liber pulcher. edit. Italicè per Gaſtaldum Ven. 1548.

II. Eledriſii Geographia (cujus compendium planè eſt illa, quæ Nubienſis vocatur) Arab. & Lat. cum tabb. *MSS.* D. Pocockii & bibl. Bodl.

III. Abulfedæ Geographia. Arab. & Lat. ex binis codd. opt. D. Pocockii, & uno bibl. publ. Cantabr. & quod ſperamus, ex edit. D. Thevenoti V. Cl.

IV. Calcoſhendius, ſcriptor accuratiſſimus, de Ægypto. Arab. & Lat. è *MS.* Seld.

V. Mappa

V. Mappa regni Sinici, a Chinenſi quodam depicta, ex Arch. Seld.

Geographia Ibn Iſaac. *MS.* Arab. charactere Afric. Laud. A. 139. Liber eximii pretii.

Anonymus περὶ θέσεως κόσμου. *MS.* Gr. Pembr. 131. 427.

R. Bacon de ſitu orbis. Cant. Ben. 192.

G. Melherayæ Mappa mundi. Ben. 255.

Higini Deſcriptio mundi. Petr. 5.

W. de Worceſter de longitud. & latitud. locorum in Anglia, Ben. 379.

Directorium Terræ Sanctæ. *MS.* Coll. Magd.

Odorici Itinerarium. Ben. 4. & 72. & Luml. 247. Rubrocki Itinerarium. Ben. 61. & Luml. 247. Necham. Ben. 262.

Adnectantur Scylax Gr. Lat. ex edit. Iſ. Voſſii, cum notis ejuſdem.

Marcianus.

Dicæarchus Gr. Lat. ex editt. Hœſchelii & H. Stephani.

Nicephori Blemmydæ Geographia Synoptica ex edit. & *MS.* Laud. C. 69. Item Nicephori Gregoræ Scholia in lib. 1. Geographiæ Ptolemæi, ibidem.

Solinus ex edit. Salmaſii & πάνυ. Coll. cum *MS.* bibl. publ. Cantabr. 195. & Petr. 94. & G. C. 35. & Coll. Magd. Oxon. & Laud. C. 118.

Mela ex edit. Iſ. Voſſii, incomparabilis Viri, collat. cum MS. Coll. Nov. 285.

Æthicus.

Tabulæ Peutingerianæ.

Antonini Itinerarium, cum notis Suritæ, & ad fidem MS. Ben. 273. cum commentario Talboti.

Stephanus de Urbibus Gr. Lat. juxta edit. Leidenſem.

Strabo ex edit. Caſauboni, vel ſaltem variantes lectiones è cod. Gr. MS. bibl. publ. Cantabr. 7. & Lat. MS. Linc. Coll. 94. & bibl. publ. Cantabr. 91. fortè. & Pembr. 169. 178.

Dionyſii περιήγησις Gr. Lat. ex editt. Stephani cum ſcholiis Euſtathii, & edit. D. Hilli, & ex MSS. Gr. Bodl. 4°. M. 46. & Pembr. Arch. extra numerum. C. & bibl. publ. Cantabr. 7. & Laud C. 31.

Introductio ad Geographiam & artem Nauticam ex Herigono, Ricciolo, Fournier, Wright, Borroughs, Merula, Ortelio, Atlantibus D. Bleau, Keplero, Maurolyco, Balthaſſare Conrado, L. Holſtenio, Voſſio, Baroccio.

VOL. XIV.

Claudius Ptolemæus.

I. CLaudii Ptolemæi Harmonica. Gr. Lat. ex codd. MSS. Gr. in Coll. D. Joan. Oxon. optimæ notæ, & in Arch. Bodl. & in Ambul. Bodl. & in bibl. Savil. & Pembr. 124. cum ſcholiis, & Coll. Nov. 299. & Coll. Magd. Oxon.

II. Commentarius Porphyrii Gr. è cod. MS. Coll. Magd. Servatur fragmentum ejus in Coll. D. Joan. Oxon. atque liber ipſe in bibl. Regis Galliæ, & in bibl. D. Voſſii, & in libr. I. & II. in Arch. Pembr. 41. 148.

III. Bryennius in Ptolemæi Harmonica Gr. ex MS. Coll. Magd. Habet & Meibomius & bibl. Regis Galliæ.

Quære, an Cleomedis, Dioclis, Pediaſimi reperiantur in Vatic. aut Gallic. aut bibliotheca D. Voſſii: & an Cleomedis Harmonica ſit inter opera Laurentii Vallæ.

Pachymeris Harmonica è MS. D. Voſſii, Græcè.

Lampadarius de Muſica recentiorum Græcorum. Gr. Lat. ex MS. Seld.

Avicennæ Muſica Arab. & Lat. è codd. D. Pocockii & D. Gravii.

Muſica Perſicè ex MS. cod. Coll. D. Joan. B. Oxon. partem benè magnam ex Ptolemæo tradu&ta.

Boethii Muſica ex editt. & MSS. Coll. Magd. Oxon. 131. & Coll. Bal. 257. & Trin. Ox. 24. & Pembr. 61. & MSS. Seld. & Laud.

Antiqui Scriptores Muſici, ex edit. Meibomii cum notis ejuſdem, collat. cum editt. & cum *MSS.* viz. præter Euclidem.

Ariſtoxenus. *MSS.* Gr. Bodl. Arch. A. 113. & Arch. Seld. & Bodl. Th. 17. 22. & Pembr. 41. 21.

Nicomachus *MSS.* Gr. Pembr. 41. 122.

Alypius *MSS.* Gr. 4°. Pembr. Arch. 41. 71. & Arch. Bodl. 113. & Coll. Joan. B. Oxon.

Gaudentius *MSS.* Gr. Coll. D. Joan. Oxon. & Pembr. 41. 101.

Bacchius *MSS.* Gr.

Ariſtides *MSS.* Gr. Arch. Bodl. 112. & in Muſeo Ambulacri, & in bibl. Savil.

Excerpta ex Martiano, & Macrobio, præſertim *MSS.* & Caſſiodoro, & Cenſorino, & Dionyſio Halicarnaſſenſi, & Vitruvio.

Plutarchus de Muſica ex editt. & *MSS.* Gr. Lat. cum notis.

Groſtead in Muſicam & Arithmeticam Boethii. E. 107. Laud.

Muſicæ compendium *MS.* Lat. bibl. D. Joan. Oxon. item, Annotationes egregiæ in illud.

Item Guido coll. cum *MSS.* Coll. D. Joan. Oxon. cum commentario perdocto: & iterum in eadem bibl.

De Theone ad Platonem. Vid. Vol. VI.

Habet & inſigniſſimus Vir D. Iſ. Voſſius, quæ ad rem Muſicam ſpectant, alia.

Adnectatur Tractatus D. Chilmeadi V. Cl. de Musica vetere penes D. Byſh Equitem.

Conſulendus eſt Beda noſtras, & conferendus cum *MSS.* Coll. Joan. Ox. binis.

Illuſtrârunt hanc doctrinam, omnium ſuaviſſimam, Galileus uterque, Keplerus, Carteſius, Merſennus, illuſtriſſimus D. Brunkerus, Walliſius, Cottignez, Kircherus, Jac. Faber Stapul. Zarlinus, Gaffurius, Geſualdus.

Hæc ſatis ſuperque.

A

Scriptores

Scriptores aliquot Græci, qui vernacule periiſſe exiſtimantur: ſervantur tamen Syriace aut Arabice, hodieque ita leguntur.

ARchimedes de Sphæræ fabricatione.
Euclidis poriſmatum l. 3. de diviſionibus, & Muſica.
Apollonii Pergæi Conicorum lib. octavus. (Superſunt enim quatuor priores, cura Frederici Commandini: tres ſequiores nuperrimè Latio dedit ediditque Abr. Ecchellenſis: mallem D. Golium accurâſſe.) Item tanti Authoris l. 2. de inclinationibus, de ſpatii, deque proportionis ſectione, de ſectionis determinatione, de tactionibus, & loca plana. Indiculus.
Pappi Alexandrini l. 2. priores: iſti enim deſiderantur in ejus Collectionibus Mathematicis. Indiculus.
Ariſtarchi Samii Aſtrologia.
Ariſtotelis uterque de Arte Poetica, Muſica, Aſtrologicon, & Mechanicon. Indic.
Aſtrampſychi liber ad Ptolemæum.
Aſtronomorum Alexandrinorum codex, μικρὸς Ἀστρονόμος dictus, qui continet Autolyci & Theodoſii

Theodosii omnia, Euclidis & Aristarchi quædam, Hypsiclis Anaphoricon, alia. Arabicè inscribitur iste liber *Almotavasset ât*, *Tractatus intermedii*, scil. inter στοιχείωσιν Euclidis & ζωίταξιν Ptolemæi.

Antiochi & aliorum Apoleleſmatica & Astrologica.

Dioscoridis τὰ λειπόμενα. Nam scripsit XXIV. libros.

Apollinarius Laodicenus adversus Porphyrium.

Demetrius Alexandrinus de Paschate.

Diophanti Alexandrini Arithmeticæ seu Algebræ lib. XIII. Sex priores hodiè legimus cum perpetuis notis Cl. Bacheti : utinam & cum Pellianis.

Clarissimo

Clariſſimo eruditiſſimoque Viro, Domino E. Bernardo, in Oxonienſi Academia Aſtronomiæ Profeſſori, Iſmael Bullialdus, S. D.

Vir clariſſime,

QUanta cum animi voluptate ſtellarum Auſtralis Plagæ Catalogum nobis inviſarum ab Edmundo Halleio, rerum cœleſtium indagatore ſtrenuiſſimo, inter primos ſummoſque Aſtronomos deinceps adſcribendo, in Sanctæ Helenæ Inſula diligenter obſervatarum acceperim, verbis exprimere haud ſatis poſſum. Sincerus omninò in narratione ſua ingenua, nulloque fuco illita, mihi videtur, Authorque idoneus, cui plena fides adhibeatur. Virum hac noſtrâ ætate poſteriſque celebrandum non vulgaribus laudibus, eximiis adeò dotibus animi ornatum, ingenio induſtriâque pollentem, tot difficultatibus impeditum & conflictatum, cum aeris inclementia ipſi colluctandum fuiſſe; quodque omnium miſerrimum, ab homine malo, quem operam omnem ei ſuam præbuiſſe, officiiſque omnimodis, utpote concivem, ab ipſo ſereniſſimo Rege ejuſque Miniſtris commendatum, adjuviſſe decuit, iniquiſſime habitum ac inhumaniter,

manitèr, more barbaris uſurpato, qui, ſcientiis & artibus nobilioribus earumque cultoribus infenſiſſimi, capitale in eos odium exercent, ſine ſummo doloris ac mœroris ſenſu legere non potui. Inter legendum verò hunc novum Catalogum, ſtellam (quæ *Nebuloſa Sagittarii* oculo adſignata eſt, eaque duplex, clarè hactenus mihi conſpicua) ab Obſervatore omiſſam deprehendi; quod factum nollem; a Tychone etenim obſervata non eſt; neque etiam a celeberrimo Hevelio conſpectam credo. Uraniburgi etenim, ut & Gedani, ob Sphæræ magnam obliquitatem, Polique Borei ſupra Horizontem altitudinem, illic gr. 55. 55′ hic gr. 54. 23′ ſubluſtreſque proinde noctes æſtivas, brevioremque ſignorum Auſtralium ſupra Horizontem altitudinem, ac moram pariter, ſtellulæ illæ albicantes nunquam comparent. Commodum valdè mihi eſſet, ſi *nebuloſæ* illius locus obſervatus & in Catalogum relatus fuiſſet; namque anno 1665. Saturnum illi vicinum tuboſpicillo obſervavi, elongatum ab ipſa ad Boream 30′ vel 31′ in Azimutho Orientaliore, quam ipſa, 13′ in 90 ferè Eclipticæ gradu Maii die 20 H. 14. 20′ cujus motus, cum in Tabulis meis Philolaicis triente grad. unius velocior, in Rudolfinis verò ſemiſſe grad. unius promotior exhibeatur, quam in cœlo cernitur, (quæ aberratio notabilis eſt) correctione indiget; ad quam obtinendam obſervatio mea tunc conducet, cum locum ſtellæ illius rectè determinatum habebimus.

An ejus ſtellæ exilitas omittendi cauſa fuerit, quæ mihi minimè placet, neſcio; in plagâ enim auſtrali

auſtrali terræ valde conſpicua eſſe debet; cum hic Pariſiis prorſus viſibilis exiſtat, mihique hoc anno conſpecta ſit. Verum Obſervatorem iterum interrogo, quare Sirium, fulgentiſſimam totius cœli ſtellam, Catalogo non inſeruit? Monere ſaltem debuiſſet, locum à ſe obſervatum Tychonico abaco conſentire. Pergratum mihi fuit audiſſe, ad illuſtriſſ. Hevelium, ſummum amicum meum, ut de rebus Aſtronomicis ſimul conferant, profectum ipſum eſſe, ex quorum colloquiis utilitatis aliquid in ejuſmodi argumento nos percepturos ſpero. Tibi porro, Vir clariſſime, gratias ingentes ago de libello eximio hocce ad me tranſmiſſo, quem tuæ benevolentiæ me debere ſcio; cum Authore ſiquidem nullum commercium literarum hactenus habui; quem, ſi forte ei ſcripſeris, ut nomine meo ſalutes, impenſe rogo. Vale, Vir clariſſime, & me, qui tui ſum ſtudioſus, ſemper ama. Scribebam Lutetiæ Pariſior. die 8. Julii St. N° 1679.

MVSEVM BRITAN NICVM

FINIS.

ERRATA.

PAG. 5. l. 1. illam induſtria, hunc. l. 31. novæ. p. 9. l. 6. publica. p. 17. l. 10. collocutione. p. 18. l. 28. è ſua dele è. p. 30. l. 30. editam. p. 39. l. 16. præcipuarum. p. 57. l. pen. pro meminiſſe lege nominaſſe.

In Synopſi p. 17. l. 5. Taiſner. p. 22. l. 15. Miſhne. p. 17. l. 10. Μιχνὲς p. 23. l. pen. Λοθέντι.

Venales proſtant apud A. & J. Churchil, ad Inſigne Nigri Cygni in vico vulgo vocato Pater-noſter-row Libri infraſcripti.

Bibl. Sacr. cum Liturgia Anglicana, Græcè, in 2 Vol.
Bibl. S. Sebaſt. Caſtalione interprete.
Lib. Pſalm. & Lament. Jeremiæ Hebr. a Gul. Robertſono.
Manipulus Ling. Sanct. Robertſoni.
Teſt. Nov. Theodoro Bedâ interprete.
Johannis Juelli Ep. Sarisb. Apol. Eccl. Anglicanæ.
Syncdus Anglicana.
Hipocratis Aphoriſmi cum Commentariolo Martini Liſter, M. D.
Homeri Ilias.
Poetæ Minores.
Æſopi Fab. Angl. & Lat. interlineat. cum Sculpturis.
Dionyſii Geographia cum Geograph. Hodiern. Græc. carm. cum 16 Tabb. Geogr. ab Ed. Wells, A. M. ex Ædc Eccl. Chriſti Oxon.
Cornelii Schrevelii Lexicon Græco-Lat. & Lat. Græcum.
M. T. Ciceronis Epiſtolæ Select. cum aliquot C. Plinii Cæcilii ſecundi, in uſum Schol. Weſt.
L. Annæus Florus cum Lucio Ampelio è Codic. MS. per Cl. Salmaſium.
Q. Horat. Flacci Eclogæ Guil. Baxteri.
Livii Orationes.
Saluſtii Hiſtoria.
Deſ. Eraſmi Rot. Precationes.
Marcelli Malphigii opera omnia duobus Tom. fol.
Ezech. Spanhemii Orbis Romanus, &c.
Sylvius de Febribus.
Sleiden de quatuor Imperiis.
Burridge Mutationes Angliæ.
Vocabularium Anglo-Saxonicum. Operâ Tho. Benſon.
Eliſhæ Coles Dictionarium.
Boyeri Lexicon Gallicum.
Id. Abbreviat.
Lloyd Dictionarium, Poeticum, Geograph. &c.
Aſtronomia Britannica Auctore Vinc. Wing.
De Intellectu Humano, Lib. 4. Auct. Johanne Locki, Arm.